

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΟΣ
ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΠΛΩΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΟΥ

UVOD PORFIRIJA FENIČKOG,
UČENIKA PLOTINA IZ LIKOPOLA

ISAGOGE

Prijevod sa starogrčkog izvornika
NIJAZ IBRULJ

Sarajevo, 2008

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΟΣ
ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΠΛΩΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΟΥ

[1.]

[1.1.] Ὅντος ἀναγκαίου, Χρυσάοριε, καὶ εἰς τὴν τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει κατηγοριῶν διδασκαλίαν τοῦ γινῶναι τί γένος καὶ τί διαφορὰ τί τε εἶδος καὶ τί ἴδιον καὶ τί συμβεβηκός, εἰς τε τὴν τῶν ὀρισμῶν ἀπόδοσιν καὶ ὅλως εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως χρησίμης οὔσης τῆς τούτων θεωρίας, σύντομόν σοι παράδοσιν ποιούμενος πειράσομαι διὰ βραχέων ὡσπερ ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ τὰ παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις ἐπελθεῖν, τῶν μὲν βαθυτέρων ἀπεχόμενος ζητημάτων, τῶν δ' ἀπλουστέρων συμμέτρως στοχαζόμενος.

[1.2.] αὐτίκα περὶ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν τὸ μὲν εἶτε ὑφέστηκεν εἶτε καὶ ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται εἶτε καὶ ὑφεστηκότα σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα καὶ πότερον χωριστὰ ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτα, παραιτήσομαι λέγειν βαθυτάτης οὔσης τῆς τοιαύτης πραγματείας καὶ ἄλλης μείζονος δεομένης ἐξετάσεως· τὸ δ' ὅπως περὶ αὐτῶν καὶ τῶν προκειμένων λογικώτερον οἱ παλαιοὶ διέλαβον καὶ τούτων μάλιστα οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου, νῦν σοι πειράσομαι δεικνύναι.

[2.] Περὶ γένους.

[2.1.] Ἐοικεν δὲ μήτε τὸ γένος μήτε τὸ εἶδος ἀπλῶς λέγεσθαι. γένος γὰρ λέγεται καὶ ἡ τινῶν ἐχόντων πῶς πρὸς ἐν τι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄθροισις, καθ' ὃ σημαίνόμενον τὸ Ἑρακλειδῶν λέγεται γένος ἐκ τῆς ἀφ' ἐνὸς σχέσεως, λέγω δὴ τοῦ Ἑρακλέους, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐχόντων πῶς πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀπ' ἐκείνου οἰκειότητα. κατὰ ἀποτομὴν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων γενῶν κεκλημένου.

UVOD PORFIRIJA FENIČKOG, UČENIKA PLOTINA IZ LIKOPOLA¹

[1.]

[1.1.] Budući da je, Hrizarije, za podučavanje o Aristotelovim kategorijama [predikatima], nužno znati šta je rod, šta je razlika a šta vrsta, šta je svojstvenost < podmeta >, a šta opet pripadak [sastojak] < u podmetu >, te kad je umovanje o tîm < izrazima > korisno za postavljanje odredaba [definicija], i u cjelosti za razdjelbu < pojmova > i za dokazivanje, pokušat ću da ti o tîm sačinim sažet, podoban formi uvoda, kratak prikaz učenja [predanja] koje o tîm < izrazima > izrekoše stari < filozofi >, uzdržavajući se od dubljih istraživanja, a prosuđujući, na primjeren način, ona jednostavnija.

[1.2.] Na primjer, što se tiče rodova i vrsta, da li bivstvuju [postoje] ili su zasnovani jedino na praznim pomislama, te da li su, ako bivstvuju [postoje], što tjelesno ili pak netjelesno, te, konačno, jesu li što odvojeno ili su u čemu osjetilnom: o ovim < pitanjima > izbjegavam da govorim, budući je takva rasprava ponajdublja i traži drugo, šire ispitivanje. Pokušat ću sada da ti prikažem kako su o ovim kao i prethodno navedenim < izrazima >, razlagali stari < filozofi > koji su skloniji logičkom < načinu razmatranja > a od tih ponajviše oni iz reda Peripatetika.

[2.] O rodu

[2.1.] Čini se da se ni rod ni vrsta ne kažu jednoznačno. Jer rod se kaže i za skupinu nekih < bića > koja su povezana nekako s < nekim > jednim i jedna s drugim. U takvom značenju se kaže rod za Heraklide zbog porijekla od jednog, mislim od Herakla, kao i zbog mnoštva onih [ljudi, srodnika] što stoje nekako jedno uz drugo zbog srodstva sa ovim [Heraklom], po čijem imenu potiče razlikovanje ovog od drugih rodova.

[2.2.] λέγεται δὲ καὶ ἄλλως πάλιν γένος ἢ ἐκάστου τῆς γενέσεως ἀρχὴ εἴτε ἀπὸ τοῦ τεκόντος εἴτε ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ τις γέγονεν. οὕτως γὰρ Ὀρέστην μὲν ἀπὸ Ταντάλου φαμέν ἔχειν τὸ γένος, Ὑλλον δὲ ἀφ' Ἡρακλέους, καὶ πάλιν Πίνδαρον μὲν Θηβαῖον εἶναι τὸ γένος, Πλάτωνα δὲ Ἀθηναῖον· καὶ γὰρ ἡ πατρὶς ἀρχὴ τίς ἐστὶ τῆς ἐκάστου γενέσεως, ὥσπερ καὶ ὁ πατήρ.

[2.3.] τοῦτο δὲ ἔοικε πρόχειρον εἶναι τὸ σημαινόμενον· Ἡρακλεΐδαι γὰρ λέγονται οἱ ἐκ γένους κατάγοντες Ἡρακλέους καὶ Κεκροπίδαι οἱ ἀπὸ Κέκροπος καὶ οἱ τούτων ἀγχιστεῖς.

[2.4.] καὶ πρότερόν γε ὠνομάσθη γένος ἢ ἐκάστου τῆς γενέσεως ἀρχή, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς οἶον Ἡρακλέους, ὃ ἀφορίζοντες καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρίζοντες ἔφαμεν τὸ ὅλον ἄθροισμα Ἡρακλειδῶν γένος.

[2.5.] ἄλλως δὲ πάλιν γένος λέγεται, ᾧ ὑποτάσσεται τὸ εἶδος, καθ' ὁμοιότητα ἴσως τούτων εἰρημένον· καὶ γὰρ ἀρχὴ τίς ἐστὶ τὸ τοιοῦτο γένος τῶν ὑφ' ἑαυτὸ καὶ δοκεῖ καὶ τὸ πλῆθος περιέχειν πᾶν τὸ ὑφ' ἑαυτό.

[2.6.] Τριχῶς οὖν τοῦ γένους λεγομένου περὶ τοῦ τρίτου παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ὁ λόγος· ὃ καὶ ὑπογράφοντες ἀποδεδώκασι γένος εἶναι λέγοντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῶ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορούμενον οἶον τὸ ζῶον. τῶν γὰρ κατηγορουμένων τὰ μὲν καθ' ἑνὸς λέγεται μόνου, ὡς τὰ ἄτομα οἶον Σωκράτης καὶ τὸ οὔτος καὶ τὸ τοῦτο, τὰ δὲ κατὰ πλειόνων, ὡς τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ συμβεβηκότα κοινῶς ἀλλὰ μὴ ἰδίως τινί.

[2.7.] ἐστὶ δὲ γένος μὲν οἶον τὸ ζῶον, εἶδος δὲ οἶον ὁ ἄνθρωπος, διαφορὰ δὲ οἶον τὸ λογικόν, ἴδιον δὲ οἶον τὸ γελαστικόν, συμβεβηκὸς δὲ οἶον τὸ λευκόν, τὸ μέλαν, τὸ καθέζεσθαι.

[2.8.] τῶν μὲν οὖν καθ' ἑνὸς μόνου κατηγορουμένων διαφέρει τὰ γένη τῶ ταῦτα κατὰ πλειόνων ἀποδοθέντα κατηγορεῖσθαι, τῶν δὲ αὖ κατὰ πλειόνων τῶν μὲν εἰδῶν, ὅτι τὰ μὲν εἶδη εἰ καὶ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖται ἀλλ' οὐ διαφερόντων τῶ εἶδει ἀλλὰ τῶ ἀριθμῷ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶδος ὦν Σωκράτους καὶ Πλάτωνος κατηγορεῖται, οἱ οὐ τῶ εἶδει διαφέρουσιν ἀλλήλων ἀλλὰ τῶ ἀριθμῷ, τὸ δὲ ζῶον γένος ὄν ἀνθρώπου καὶ βοῦς καὶ ἵππου κατηγορεῖται, οἱ διαφέρουσι καὶ τῶ εἶδει ἀλλήλων ἀλλ' οὐχὶ τῶ ἀριθμῷ μόνον.

[2.2.] U drugom se opet smislu kaže da je rod onaj začetnik [prethodnik] u nastanku [rođenju] svakog pojedinaca, bilo po roditelju bilo po mjestu u kojem je rođen. Tako se govori da Orest svoj rod začinje od Tantala, a Hilus od Herakla, dok je, opet, Pindar rodom Tebanac, a Platon Atenjanin. Jer i očevina je neki začetak [prvina] u nastanku svakog pojedinca, kao što je i otac.

[2.3.] A ovo < gornje > značenje je izgleda i najraširenije [najčešće] : Heraklidima se nazivaju oni koji potječu od roda Heraklova i Kekropidima oni od Kekropa kao i njihovi srodnici.

[2.4.] I rodom se ponajprije imenuje začetnik nastanka [rodonačelnik] svakog pojedinca, a tek potom i mnoštvo nastalo od jednog začetnika, na primjer od Herakla, koje [mnoštvo, skupina], kada se ograniči i odvoji od drugih, predstavlja cijelu tu skupinu kao rod Heraklida.

[2.5.] **Drukčije se opet kaže rod za ono čemu je podređena vrsta**, valjda po sličnosti sa već rečenim značenjima: jer i takav rod je neka prvobitnost [uzrok] onome što je njemu podređeno, i izgleda da obuhvata cijelo mnoštvo koje potpada pod njega.

[2.6.] **Dakle, od ova tri načina kazivanja o rodu, odredba roda koja potiče od filozofa spada u taj treći : oni koji su je ocrtali [izložili] naveli su da je rod ono prireknuto u značenju [kategoriji] “što jest” < nešto > mnogim pojedinačnim i vrstom različitim < bićima >**, kao npr. “živo biće”. Jer od priroka neki se kazuju samo o onome što je jedno, kao što su pojedinačna < bića >, na primjer “Sokrat” i “ovaj” < čovjek > i “ona” < stvar >, a drugi priroci kazuju se o množini [skupini], kao što su rodovi i vrste i razlike i svojstvenosti < vrste > i pripaci [sastojci] < u podmetu > koji su zajednički < bićima > a ne svojstveni < samo > nekom pojedinačnom < biću >.

[2.7.] **Na primjer rod je “živo biće”, vrsta je “čovjek”, razlika je “razumno”, svojstvenost < vrste > je “koje se može smijati”, pripadak [sastojak] < u podmetu > je “bijelo”, “crno”, “koje sjedi”**.

[2.8.] **Od priroka pak koji se priruču samo onome što je jedno, razlikuju se rodovi po tome što se priruču množinama [skupinama pojedinačnih] < bića, stvari >, a od priroka koji se priruču mnoštvu pojedinačnih < bića, stvari >, tj. od vrsta, razlikuju se tako što, premda se vrste priruču mnoštvu pojedinačnih bića, ta se ipak ne razlikuju vrstom nego brojem. Jer [izraz, prirok] “čovjek”, kao vrsta “živog bića”, priruču se Sokratu i Platonu, koji se jedan od drugog ne razlikuju vrstom nego brojem, dok se naprotiv < izraz > “živo biće” priruču kao rod < bića > “čovjeku”i “biku”i “konju”, koji se jedan od drugog razlikuju i vrstom, a ne samo brojem.**

[2.9.] τοῦ δ' αὖ ἰδίου διαφέρει τὸ γένος, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον καθ' ἑνὸς μόνου εἶδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον. κατηγορεῖται καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων, ὡς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπου μόνου καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, τὸ δὲ γένος οὐχ ἑνὸς εἶδους κατηγορεῖται ἀλλὰ πλειόνων τε καὶ διαφερόντων.

[2.10.] τῆς δ' αὖ διαφορᾶς καὶ τῶν κοινῆ συμβεβηκότων διαφέρει τὸ γένος, ὅτι εἰ καὶ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῶ εἶδει κατηγοροῦνται αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ κοινῶς συμβεβηκότα, ἀλλ' οὐκ ἐν τῶ τί ἐστὶν κατηγοροῦνται. ἐρωτησάντων γὰρ ἡμῶν ἐκεῖνο καθ' οὗ κατηγορεῖται ταῦτα, οὐκ ἐν τῶ τί ἐστὶν, φαμέν, κατηγορεῖται, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῶ ποῖόν τί ἐστὶν. ἐν γὰρ τῶ ἐρωτᾶν ποῖόν τί ἐστὶν ὁ ἀνθρωπὸς φαμέν ὅτι λογικόν, καὶ ἐν τῶ ποῖόν τι ὁ κόραξ φαμέν ὅτι μέλαν· ἐστὶν δὲ τὸ μὲν λογικὸν διαφορά, τὸ δὲ μέλαν συμβεβηκός· ὅταν δὲ τί ἐστὶν ἀνθρώπος ἐρωτηθῶμεν, ζῶον ἀποκρινόμεθα· ἦν δὲ ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον.

[2.11.] ὥστε τὸ μὲν κατὰ πλειόνων λέγεσθαι τὸ γένος διαστέλλει αὐτὸ ἀπὸ τῶν καθ' ἑνὸς μόνου τῶν ἀτόμων κατηγορουμένων, τὸ δὲ διαφερόντων τῶ εἶδει διαστέλλει ἀπὸ τῶν ὡς εἰδῶν κατηγορουμένων ἢ ὡς ἰδίων, τὸ δὲ ἐν τῶ τί ἐστὶν κατηγορεῖσθαι χωρίζει ἀπὸ τῶν διαφορῶν καὶ τῶν κοινῆ συμβεβηκότων, ἃ οὐκ ἐν τῶ τί ἐστὶν ἀλλ' ἐν τῶ ποῖόν τί ἐστὶν ἢ πῶς ἔχον ἐστὶν κατηγορεῖται ἕκαστον ὧν κατηγορεῖται.

[2.12.] οὐδὲν ἄρα περιττὸν οὐδὲ ἐλλείπον περιέχει ἡ τοῦ γένους ῥηθεῖσα ὑπογραφή τῆς ἐννοίας.

[3.] Περὶ εἶδους.

[3.1.] Τὸ δὲ εἶδος λέγεται μὲν καὶ ἐπὶ τῆς ἐκάστου μορφῆς, καθο' εἴρηται

πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.

[3.2.] λέγεται δὲ εἶδος καὶ τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος, καθὸ εἰώθαμεν λέγειν τὸν μὲν ἀνθρώπου εἶδος τοῦ ζῴου γένους ὄντος τοῦ ζῴου, τὸ δὲ λευκὸν τοῦ χρώματος εἶδος, τὸ δὲ τρίγωνον τοῦ σχήματος εἶδος.

[2.9.] Rod se pak razlikuje od svojstvenosti < vrste > time što se, s jedne strane, ta svojstvenost < vrste > pririče samo jednoj vrsti, onoj vrsti koje je to svojstvenost, kao i svakom pojedinom [članu, biću] u toj vrsti, kao što se < izraz > “koji je sposoban smijati se” pririče jedino čovjeku < kao vrsti > i svakom pojedinom čovjeku, dok se, s druge strane, rod ne pririče jednoj vrsti nego mnogim i različitim < vrstama bića >.

[2.10.] Rod se pak razlikuje od razlike i od zajedničkih pripadaka [sastojaka] < u podmetu > time što, iako se razlike, a tako i zajednički pripaci [sastojci] < u podmetu >, pririču mnogima, i vrstom različitim < bićima >, ipak se ne pririču kao njihovo “što jest” . Jer upita li nas tkogod o onome prema čemu se ovi pririču, ne kažemo da se pririču kao njihovo “što jest” već prije kao “kakvo” što jest. Jer na pitanje “kakav” je neki čovjek kažemo da je “razuman”, i na pitanje “kakav” je neki gavran kažemo da je “crn”. Tamo je “razuman” razlika, ovdje je pak “crn” pripadak [sastojak] < u podmetu > . Upita li nas tkogod “što jest” čovjek, valja odgovoriti da je “živo biće”, jer smo rekli da je “živo biće” rod “čovjeku”.

[2.11.] Po tome, dakle, što se iskazuje o množinama [skupinama pojedinačnih] < bića >, rod se razlikuje od onih [priroka, izraza] koji se pririču samo jednom od pojedinačnih < bića >, dok po tome što se iskazuje o onome što je vrstom različito razlikuje se rod od onih < izraza > koji se pririču kao vrsta ili kao svojstvenost < vrste >. No time što se pririče < bićima > kao njihovo “što jest” razlikuje se rod od razlika i zajedničkih pripadaka [sastojaka] < u podmetu > koji se pririču njihovom svakom podmetu, ali ne kao njihovo “što jest” već “kakvo” što jest i “na koji način” što jest.

[2.12.] Ovim je dakle pokazano da ocr [opis] pojma roda ne sadrži ništa previše niti premalo.

[3.] O vrsti

[3.1.] Za vrstu se kaže da je i izgled [držanje, ljepota] čega pojedinačnog, kao što je rečeno:

“Prvo izgled [držanje, ljepota] zavrjeđuje vladarstvo “.

[3.2.] A kaže se i da je vrsta ono što je ispod navedenog roda, kao kad bi se reklo da je čovjek vrsta živog bića, jer je živo biće ovome rod, da je bijelo vrsta boje, da je trougao vrsta geometrijskog oblika.

[3.3.] εἰ δὲ καὶ τὸ γένος ἀποδιδόντες τοῦ εἴδους ἐμεμνήμεθα εἰπόντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορούμενον, καὶ τὸ εἶδος φάμεν τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος, εἰδέναι χρῆ ὅτι, ἐπεὶ καὶ τὸ γένος τινός ἐστὶν γένος καὶ τὸ εἶδος τινός ἐστὶν εἶδος ἐκάτερον ἐκατέρου, ἀνάγκη καὶ ἐν τοῖς ἀμφοτέρων λόγους κεχρησθῆαι ἀμφοτέροις.

[3.4.] ἀποδιδόασιν οὖν τὸ εἶδος καὶ οὕτως· εἶδος ἐστὶ τὸ ταττόμενον ὑπὸ τὸ γένος καὶ οὐ τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορεῖται.

[3.5.] ἔτι δὲ καὶ οὕτως· εἶδος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορούμενον.

[3.6.] ἀλλ' αὕτη μὲν ἢ ἀπόδοσις τοῦ εἰδικωτάτου ἂν εἴη καὶ ὅ ἐστὶ μόνον εἶδος, αἱ δὲ ἄλλαι εἴεν ἂν καὶ τῶν μὴ εἰδικωτάτων.

[3.7.] σαφές δ' ἂν εἴη τὸ λεγόμενον τοῦτον τὸν τρόπον. καθ' ἐκάστην κατηγορίαν ἐστὶν τινα γενικώτατα καὶ πάλιν ἄλλα εἰδικώτατα καὶ μεταξὺ τῶν γενικωτάτων καὶ τῶν εἰδικωτάτων ἄλλα. ἐστὶν δὲ γενικώτατον μὲν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος, εἰδικώτατον δέ, μεθ' ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ὑποβεβηκὸς εἶδος, μεταξὺ δὲ τοῦ γενικωτάτου καὶ τοῦ εἰδικωτάτου ἄλλα, ἃ καὶ γένη καὶ εἶδη ἐστὶ τὰ αὐτά, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο λαμβανόμενα.

[3.8.] Γινέσθω δὲ ἐπὶ μιᾶς κατηγορίας σαφές τὸ λεγόμενον. ἢ οὐσία ἐστὶ μὲν καὶ αὕτη γένος, ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶν σῶμα, καὶ ὑπὸ τὸ σῶμα ἔμψυχον σῶμα, ὑφ' ὃ τὸ ζῶον, ὑπὸ δὲ τὸ ζῶον λογικὸν ζῶον, ὑφ' ὃ ὁ ἄνθρωπος, ὑπὸ δὲ τὸν ἄνθρωπον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι.

[3.9.] ἀλλὰ τούτων ἢ μὲν οὐσία τὸ γενικώτατον καὶ ὃ μόνον γένος, ὃ δὲ ἄνθρωπος τὸ εἰδικώτατον καὶ ὃ μόνον εἶδος, τὸ δὲ σῶμα εἶδος μὲν τῆς οὐσίας, γένος δὲ τοῦ ἐμψύχου σώματος. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμψυχον σῶμα εἶδος μὲν τοῦ σώματος, γένος δὲ τοῦ ζώου, πάλιν δὲ τὸ ζῶον εἶδος μὲν τοῦ ἐμψύχου σώματος, γένος δὲ τοῦ λογικοῦ ζώου, τὸ δὲ λογικὸν ζῶον εἶδος μὲν τοῦ ζώου, γένος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, ὃ δὲ ἄνθρωπος εἶδος μὲν τοῦ λογικοῦ ζώου, οὐκέτι δὲ καὶ γένος τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον εἶδος· καὶ πᾶν τὸ πρὸ τῶν ἀτόμων προσεχῶς κατηγορούμενον εἶδος ἂν εἴη μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ γένος.

[3.3.] No kada se u odredbi [definiciji] roda navodi vrsta i kad se rod određuje kao ono što je prireknuto mnogim pojedinačnim i vrstom različitim [bićima, stvarima] kao njihovo “što jest”, i kada se za vrstu kaže da je ono što je postavljeno ispod navedenog roda, važno je onda znati da, budući je rod rod nečega, kao što je i vrsta vrsta nečega, čemu se pridaje i jedno i drugo, onda je nužno da se i u definiciji [u odredbi obojega] uzme [navede] oboje.

[3.4.] A vrstu su opisali i ovako: vrsta je ono što je podređeno rodu i čemu se rod pririče kao njegovo “što jest” .

[3.5.] Pored toga vrsta se opisuje i ovako: vrsta je ono što je prireknuto mnogim pojedinim i brojem različitim < bićima > kao ono “što jest” < svako od njih >.

[3.6.] No taj opis bi bio vraćanje [svođenje] na ono što je najspecifičnija vrsta [najuža vrsta] i što je jedino vrsta, dok bi drugi opisi važili i za vrste koje nisu samo vrste.

[3.7.] Rečeno bi se moglo razjasniti na ovaj način: u svakom pojedinom priroku postoje dijelovi [izrazi] koji su najopćenitiji [najobuhvatniji] rodovi, ali opet i drugi koji su najposebnije [najuže] vrste, kao i oni koji su položajem srednji između najopćenitijih [najobuhvatnijih] rodova i najposebnijih [najužih] vrsta. Najopćenitiji rod je ono iznad čega ne bi bio neki drugi viši rod, a najposebnija vrsta je ono ispod čega ne bi bila neka druga niža vrsta, dok su položajem srednji drugi neki dijelovi priroka između najopćenitijeg [najobuhvatnijeg] roda i najposebnije [najuže] vrste, a koji su sami istovremeno i rodovi i vrste, ali uzeti u odnosu prema jednom [prema nadređenom rodu] ili prema drugom [prema podređenoj vrsti].

[3.8.] Ovo što je rečeno postat će jasno na primjeru jednog priroka. Samo “biće” je [označava] rod, pod njega spada “tjelesno biće”, pod “tjelesno biće” spada “oduševljeno tjelesno biće”, pod njega spada “živo biće”. Pod “živo biće” potpada “razumno živo biće”, a pod “razumno živo” biće potpada “čovjek”. Pod “čovjeka” potpadaju Sokrat, Platon i drugi pojedinačni ljudi.

[3.9.] No od svih ovih < dijelova priroka > označava “biće” najopćenitiji rod i što je isključivo rod, dok “čovjek” označava najposebniju vrstu i što je isključivo vrsta. S druge strane, “tjelesno biće” označava vrstu [oblik] bića, ali i rod za “oduševljeno tjelesno biće”. Međutim, i “oduševljeno tjelesno biće” je vrsta u odnosu na “tjelesno biće”, a rod u odnosu na “živo biće”, dok je, suprotno tome, “živo biće” vrsta za “oduševljeno tjelesno biće”, a rod za “razumno živo biće”. “Razumno živo biće” je vrsta za “živo biće” a rod za “čovjeka”, dok je “čovjek” vrsta za “razumno živo biće” ali nikako i rod za pojedinačne ljude, nego isključivo [jedino] vrsta; i svaki prirok koji posljednji prethodi pojedinačnom bit će isključivo vrsta, a nikako i rod.

[3.10.] ὥσπερ οὖν ἡ οὐσία ἀνωτάτω οὔσα τῷ μηδὲν εἶναι πρὸ αὐτῆς γένος ἦν τὸ γενικώτατον, οὕτως καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶδος ὢν, μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν εἶδος οὐδέ τι τῶν τέμνεσθαι δυναμένων εἰς εἶδη, ἀλλὰ τῶν ἀτόμων (ἄτομον γὰρ Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ τουτὶ τὸ λευκόν) μόνον ἂν εἴη εἶδος καὶ τὸ ἔσχατον εἶδος καὶ ὡς ἔφαμεν τὸ εἰδικώτατον·

[3.11.] τὰ δὲ μέσα τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν εἴη ἂν εἶδη, τῶν δὲ μετ' αὐτὰ γένη. ὥστε ταῦτα μὲν ἔχει δύο σχέσεις, τὴν τε πρὸς τὰ πρὸ αὐτῶν, καθ' ἣν εἶδη αὐτῶν εἶναι λέγεται, τὴν τε πρὸς τὰ μετ' αὐτά, καθ' ἣν γένη αὐτῶν εἶναι λέγεται·

[3.12.] τὰ δὲ ἄκρα μίαν ἔχει σχέσιν· τὸ τε γὰρ γενικώτατον τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ ὑφ' ἑαυτοῦ ἔχει σχέσιν, γένος ὃν πάντων τὸ ἀνωτάτω, τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ πρὸ ἑαυτοῦ οὐκέτι ἔχει, ἀνωτάτω ὃν καὶ ὡς πρώτη ἀρχὴ καί, ὡς ἔφαμεν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος·

[3.13.] καὶ τὸ εἰδικώτατον δὲ μίαν ἔχει σχέσιν τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ, ὧν ἔστιν εἶδος, τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ οὐκ ἀλλοίαν ἔχει, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀτόμων εἶδος λέγεται ἀλλ' εἶδος μὲν λέγεται τῶν ἀτόμων ὡς περιέχον αὐτά, εἶδος δὲ πάλιν τῶν πρὸ αὐτοῦ ὡς περιεχόμενον ὑπ' αὐτῶν.

[3.14.] Ἀφορίζονται τοίνυν τὸ μὲν γενικώτατον οὕτως, ὃ γένος ὃν οὐκ ἔστιν εἶδος, καὶ πάλιν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος· τὸ δὲ εἰδικώτατον, ὃ εἶδος ὃν οὐκ ἔστιν γένος καὶ ὃ εἶδος ὃν οὐκ ἂν διελοίμεθα ἔτι εἰς εἶδη καὶ ὃ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται.

[3.15.] τὰ δὲ μέσα τῶν ἄκρων ὑπάλληλά τε καλοῦσι γένη καὶ εἶδη, καὶ ἕκαστον αὐτῶν εἶδος εἶναι καὶ γένος τίθενται, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο λαμβανόμενον. τὰ δὲ πρὸ τῶν εἰδικωτάτων ἄχρι τοῦ γενικωτάτου ἀνιόντα γένη τε λέγεται καὶ εἶδη καὶ ὑπάλληλα γένη ὡς ὁ Ἀγαμέμνων Ἀτρείδης καὶ Πελοπίδης καὶ Τανταλίδης καὶ τὸ τελευταῖον Διός. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν γενεαλογιῶν εἰς ἓνα ἀνάγουσι, φέρε εἰπεῖν τὸν Δία, τὴν ἀρχὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπὶ δὲ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν οὐχ οὕτως ἔχει· οὐ γὰρ ἐστι κοινὸν ἐν γένος πάντων τὸ ὃν οὐδὲ πάντα ὁμογενῆ καθ' ἓν τὸ ἀνωτάτω γένος, ὡς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης.

[3.10.] Kakogod je, dakle, “biće” najviše [najgornje] postavljeno, zato što iznad njega ne postoji drugi neki rod koji bi bio najopćenitiji [najobuhvatniji] rod, jednako tako i “čovjek” označava vrstu bića iza koje ne postoji vrsta niti što drugo što bi imalo mogućnost da se rastavi [razdijeli] na vrste, već samo pojedinačne [stvari, bića] (Sokrat, Platon, i “ova bijela stvar” su ono pojedinačno), dok će “čovjek” značiti isključivo vrstu i to posljednju [krajnju, najužu] vrstu, i, kao što se reklo već, najposebniju vrstu;

[3.11.] srednje postavljene < dijelovi priroka > bit će prema onome što je ispred njih < postavljeno > vrste, a prema onom što iza njih slijedi bit će rodovi. Tako da ovi srednji < dijelovi priroka > imaju dva položaja [odnosa]: jedan prema onim [izrazima, dijelovima priroka] koji leže ispred njih i prema kojima se iskazuju kao njihove vrste, i drugi prema onim koje leže iza njih, o kojima se kazuju kao njihovi rodovi;

[3.12.] < dijelovi priroka koji su krajnji > vrhovi imaju samo jedan odnos: jer najopćenitiji rod ima takav odnos prema onom što je ispod njega kao najviši rod od svih [njemu podređenih], onaj koji nema nikakav odnos prema nečemu što bi njemu prethodilo, pošto je on najviši rod i prvo počelo, i, kao što je rečeno, iznad kojeg ne bi moglo biti drugog višeg roda;

[3.13.] a i najposebnija [najuža] vrsta ima samo jedan odnos [položaj] prema onim dijelovima < priroka > što su ispred nje i u odnosu na koje je vrsta, dok se prema onim dijelovima koji su iza nje ne odnosi drukčije nego što se vrsta odnosi prema pojedinačnim [stvarima, bićima], samo što se prema pojedinačnim [stvarima, bićima] iskazuje kao obuhvatajuća vrsta, dok se naprotiv prema onim dijelovima priroka što su ispred nje iskazuje kao od njih obuhvaćena vrsta.

[3.14.] Najopćenitiji [najobuhvatniji] rod su dakle odredili ovako: ono što je rod, a što nije i vrsta, i opet: ono iznad čega ne može biti drugi više postavljeni rod. Najposebniju [najužu] vrstu su odredili ovako: ono što je vrsta a što nije rod, i još: ono što se više ne može dijeliti na vrste, i još: ono što se pririče mnogim i brojem različitim < bićima > kao njihovo “što jest”.

[3.15.] Srednje dijelove priroka između krajnjih [ekstremnih] dijelova nazvali su podređenim rodovima i vrstama, i svaki pojedini od njih postavili su i kao vrstu i kao rod, ali u odnosu prema jednom [ispred njih] ili prema drugom [iza njih] < podmetu >. Dijelovi priroka koji su ispred najposebnijih vrsta sve do najgeneralnijih i najviših rodova nazivaju se podređenim vrstama i rodovima, kao na primjer što Agamemnon spada u Atride, Peloponide, Tantalide, i na kraju vodi porijeklo od Zeusa. Međutim kod genealogija kao kod mnoštva [množine] počelo se svodi na jednog - kako je rečeno za Zeusa - dok kod rodova i vrsta to nije tako: bitak nije jedan zajednički rod svih stvari niti je sve istorodno zbog jednog najvišeg roda kako reče Aristotel [*Metafizika*, III.3, 998b22].

[3.16.] ἀλλὰ κείσθω, ὥσπερ ἐν ταῖς Κατηγορίαις, τὰ πρῶτα δέκα γένη οἷον ἀρχαὶ δέκα πρῶται· κἂν δὴ πάντα τις ὄντα καλῆ, ὁμωνύμως, φησί, καλέσει, ἀλλ' οὐ συνωνύμως. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἧν κοινὸν πάντων γένος τὸ ὄν, συνωνύμως ἂν πάντα ὄντα ἐλέγετο· δέκα δὲ ὄντων τῶν πρώτων ἡ κοινωνία κατὰ τοῦνομα μόνον, οὐκέτι μὴν καὶ κατὰ τὸν λόγον τὸν κατὰ τοῦνομα.

[3.17.] δέκα μὲν οὖν τὰ γενικώτατα, τὰ δὲ εἰδικώτατα ἐν ἀριθμῷ μὲν τινι, οὐ μὴν ἀπείρω· τὰ δὲ ἄτομα, ἅπερ ἐστὶ τὰ μετὰ τὰ εἰδικώτατα, ἄπειρα. διὸ ἄχρι τῶν εἰδικωτάτων ἀπὸ τῶν γενικωτάτων κατιόντας παρεκελεύετο ὁ Πλάτων παύεσθαι, κατιέναι δὲ διὰ τῶν διὰ μέσου διαιροῦντας ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς· τὰ δὲ ἄπειρά φησιν εἶναι, μὴ γὰρ ἂν γενέσθαι τούτων ἐπιστήμην.

[3.18.] κατιόντων μὲν οὖν εἰς τὰ εἰδικώτατα ἀνάγκη διαιροῦντας διὰ πλήθους ἰέναι, ἀνιόντων δὲ εἰς τὰ γενικώτατα ἀνάγκη συναγεῖν τὸ πλῆθος εἰς ἓν· συναγωγὸν γὰρ τῶν πολλῶν εἰς μίαν φύσιν τὸ εἶδος καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ γένος, τὰ δὲ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕκαστα τούναντίον εἰς πλῆθος αἰεὶ διαιρεῖ τὸ ἓν· τῇ μὲν γὰρ τοῦ εἶδους μετουσία οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι εἶς, τοῖς δὲ κατὰ μέρος ὁ εἶς καὶ κοινὸς πλείους· διαιρετικὸν μὲν γὰρ αἰεὶ τὸ καθ' ἕκαστον, συλληπτικὸν δὲ καὶ ἐνοποιὸν τὸ κοινόν.

[3.19.] Ἀποδεδομένου δὲ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους τί ἐστὶν ἐκάτερον αὐτῶν, καὶ τοῦ μὲν γένους ἑνὸς ὄντος τῶν δὲ εἰδῶν πλειόνων (αἰεὶ γὰρ εἰς πλείω εἶδη ἢ τομῆ τοῦ γένους) τὸ μὲν γένος αἰεὶ τοῦ εἶδους κατηγορεῖται καὶ πάντα τὰ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω, τὸ δὲ εἶδος οὔτε τοῦ προσεχοῦς αὐτοῦ γένους οὔτε τῶν ἐπάνω· οὐδὲ γὰρ ἀντιστρέφει. δεῖ γὰρ ἢ τὰ ἴσα τῶν ἴσων κατηγορεῖσθαι ὡς τὸ χρεμετιστικὸν τοῦ ἵππου ἢ τὰ μείζω τῶν ἐλαττόνων ὡς τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου, τὰ δὲ ἐλάττω τῶν μειζόνων οὐκέτι· οὐκέτι γὰρ τὸ ζῶον εἴποις ἂν εἶναι ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἄνθρωπον εἴποις ἂν εἶναι ζῶον.

[3.20.] καθ' ὧν δ' ἂν τὸ εἶδος κατηγορῆται, κατ' ἐκείνων ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ τοῦ εἶδους γένος κατηγορηθήσεται καὶ τὸ τοῦ γένους γένος ἄχρι τοῦ γενικωτάτου· εἰ γὰρ ἀληθὲς τὸ τὸν Σωκράτην εἰπεῖν ἄνθρωπον, τὸν δὲ ἄνθρωπον ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσίαν· ἀληθὲς καὶ τὸν Σωκράτην ζῶον εἰπεῖν καὶ οὐσίαν.

[3.16.] Nego, suprotno tome, kako je u *Kategorijama* postavljeno, prvih deset rodova jesu [treba ih uzeti] kao prvih deset principa [počela]: mogao bi tkogod, kako kaže, sve < što sadrže ti rodovi > označiti imenom “biće”, ali samo homonimno [po istoimenovanosti], a ne sinonimno [po suimenovanosti] . Ako bi pak bitak bio jedan zajednički rod svih stvari, onda bi se iskazivalo sinonimno o svim stvarima; no deset prvih < rodova > bića čini zajednicu jedino po imenu, a nikako i po odredbi [pojmu] bića prema imenu.

[3.17.] Jer najopćenitijih rodova ima deset, najposebnijih vrsta ima neki broj koji nije neograničen, dok je bezbroj pojedinačnih [stvari, bića] koje su položajem iza najposebnijih vrsta. Stoga je Platon preporučivao da silazak započne od najopćenitijih rodova i zaustavi se kod najposebnijih vrsta, a samo silaženje [spuštanje] kroz njih da bude razdjeljivanje vrsnih razlika kroz srednje izraze. A, kako reče, beskonačnosti [pojedinačna bića, stvari] treba ostaviti [ne razčlanjivati], jer o njima ne može nastati znanost.

[3.18.] Spuštanje do najposebnijih vrsta nužno napreduje kroz razdjelbu u mnoštvo, dok penjanje do najopćenitijih rodova nužno povezuje mnoštvo u jedno. Jer vrsta, a još više rod, povezuje mnoštvo u jednu narav, dok suprotno tome posebne [partikularije] i pojedinačnosti [singularije] uvijek dijele jedno u mnoštvo. Jer učestvovanjem u vrsti [obliku] mnoštvo ljudi je jedno [“čovjek”], dok učestvovanjem u posebnom ono što je [oblikom, vrstom] jedno i zajedničko postaje mnoštveno: jer ono pojedinačno je vazda uzrok dijeljenja, dok je ono zajedničko uzrok spajanja i ujedinjavanja.

[3.19.] Navedeno je o rodu i o vrsti šta jest svako od njih, kao i to da je rod jedno dok su vrste množno (jer se rod uvijek dijeli u mnoštvo vrsta) te se rod uvijek iskazuje o vrsti, i posvuda ono što je iznad < pririče se > onom što je ispod, dok se međutim vrsta ne pridaje niti njenom rodu niti sljedećem koji je iznad, jer obratnost[konverzija] ne vrijedi. Trebaju se dakle priricati vazda odgovarajući [jednaki] < priroci > odgovarajućim [jednakim] < podmetima > , kao rzanje konju, ili srednji termini manjim, kao “živo biće” “čovjeku”, a nikako manji termini onim srednjim, jer se nikako ne može reći za “živo biće” da je “čovjek” kao što se kaže za “čovjeka” da je “živo biće”.

[3.20.] Bićima [stvarima] kojima se pririče vrsta nužno je da im se prirekne i rod te vrste i rod tog roda sve do najopćenitijeg [najobuhvatnijeg] roda. Jer ako je istinito reći za “Sokrata” da je “čovjek”, a za “čovjeka” da je “živo biće”, i za “živo biće” da je “biće”, onda je istinito reći i za “Sokrata” da je “živo biće” i da je “biće”.

[3.21.] Ἄει οὖν τῶν ἐπάνω κατηγορουμένων τῶν ὑποκάτω τὸ μὲν εἶδος τοῦ ἀτόμου κατηγορηθήσεται, τὸ δὲ γένος καὶ κατὰ τοῦ εἶδους καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου, τὸ δὲ γενικώτατον καὶ κατὰ τοῦ γένους ἢ τῶν γενῶν, εἰ πλείω εἴη τὰ μέσα καὶ ὑπάλληλα, καὶ κατὰ τοῦ εἶδους καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου. λέγεται γὰρ τὸ μὲν γενικώτατον κατὰ πάντων τῶν ὑφ' ἑαυτὸ γενῶν τε καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων, τὸ δὲ γένος τὸ πρὸ τοῦ εἰδικωτάτου κατὰ πάντων τῶν εἰδικωτάτων καὶ τῶν ἀτόμων, τὸ δὲ μόνον εἶδος κατὰ πάντων τῶν ἀτόμων, τὸ δὲ ἄτομον ἐφ' ἑνὸς μόνου τῶν κατὰ μέρος.

[3.22.] ἄτομον δὲ λέγεται ὁ Σωκράτης καὶ τουτί τὸ λευκὸν καὶ οὐτοσί ὁ προσιῶν Σωφρονίσκου υἱός, εἰ μόνος αὐτῷ εἴη Σωκράτης υἱός. ἄτομα οὖν λέγεται τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐξ ἰδιοτήτων συνέστηκεν ἕκαστον, ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου ποτὲ τὸ αὐτὸ γένοιτο· αἱ γὰρ Σωκράτους ιδιότητες οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου τινὸς τῶν κατὰ μέρος γένοιτο ἂν αἱ αὐταί, αἱ μέντοι τοῦ ἀνθρώπου, λέγω δὴ τοῦ κοινοῦ, ιδιότητες γένοιτο ἂν αἱ αὐταί ἐπὶ πλειόνων, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, καθὸ ἀνθρωποι.

[3.23.] Περιέχεται οὖν τὸ μὲν ἄτομον ὑπὸ τοῦ εἶδους, τὸ δὲ εἶδος ὑπὸ τοῦ γένους· ὅλον γὰρ τι τὸ γένος, τὸ δὲ ἄτομον μέρος, τὸ δὲ εἶδος καὶ ὅλον καὶ μέρος, ἀλλὰ μέρος μὲν ἄλλου, ὅλον δὲ οὐκ ἄλλου ἀλλ' ἐν ἄλλοις· ἐν γὰρ τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον.

[3.24.] Περὶ μὲν οὖν γένους καὶ εἶδους καὶ τί τὸ γενικώτατον καὶ τί τὸ εἰδικώτατον καὶ τίνα καὶ γένη τὰ αὐτὰ καὶ εἶδη τίνα τε τὰ ἄτομα καὶ ποσαχῶς τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, εἴρηται.

[4.] Περὶ διαφορᾶς.

[4.1.] Διαφορὰ δὲ κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα λεγέσθω. κοινῶς μὲν γὰρ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται τὸ ἑτερότητι διαλλάττον ὅπως οὖν ἢ [10] πρὸς αὐτὸ ἢ πρὸς ἄλλο· διαφέρει γὰρ Σωκράτης Πλάτωνος τῇ ἑτερότητι καὶ αὐτός γε ἑαυτοῦ παιδός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος καὶ ἐνεργοῦντός τι ἢ παυσάμενου καὶ αἰεὶ γε ἐν ταῖς τοῦ πῶς ἔχειν ἑτερότησιν.

[3.21.] Jer pošto se uvijek viši [gornji, obuhvatniji] priroci iskazuju o nižim [donjim, užim], priricat će se stoga vrsta pojedinačnom, rod će se priricati i vrsti i pojedinačnom, najopćenitiji rod pak i rodu ili rodovima ako je mnogo srednjih i podređenih priroka, i vrsti i na kraju pojedinačnom. Jer najopćenitiji rod se kazuje prema svim rodovima koji su ispod njega i vrstama i pojedinačnim < bićima >; rod koji je nadređen najposebnijoj vrsti kazuje prema svim najposebnijim [najužim] vrstama i prema pojedinačnim < bićima >; ono što je samo vrsta piriče se prema svim pojedinačnim < bićima >; o pojedinačnom se može reći samo da je jedno od pojedinačnih.

[3.22.] Za Sokrata se kaže da je “pojedinač”, da je “ovo bijelo” < biće >, da je “onaj što prilazi”, i da je “sin Sofronikov”, ako je Sokrat njegov jedini sin. Ovim izrazima iskazuju se pojedinačne [stvari, bića] pošto je i svako pojedino [od bića, od stvari] sastavljeno od < vlastitih > svojstava čija povezanost ne bi mogla na isti način nastati ni kod jednog drugog: jer osobenosti koje pripadaju Sokratu neće moći ponovo nastati ni kod jednog drugog pojedinačnog čovjeka na isti način. No doista svojstva [osobenosti] koja pripadaju čovjeku, mislim na ona zajednička, mogu se ponovo pojaviti na isti način kod mnogih ljudi, ili većinom kod svakog pojedinačnog čovjeka, ukoliko je čovjek.

[3.23.] Pojedinačno je dakle obuhvaćeno [sadržano pod] vrstom, vrsta je obuhvaćena [sadržana pod] rodom: jer rod je cjelina, pojedinačno je dio, a vrsta je i cjelina i dio, ali je ona < kao dio > dio < nečega > drugog [dio roda], a kao cjelina nije dio < nečega > drugog, nego je ona [prisutna, učestvuje] u drugim [bićima, stvarima]. Jer cjelina je u tim dijelovima.

[3.24.] Rečeno je dakle sada sve o rodu i vrsti, i što je najopćenitiji rod i što je najposebnija vrsta, i o dijelovima priroka koji su istovjetni s rodom i onim koji su istovjetni s vrstom, kao i o pojedinačnim, te na koliko načina se kaže rod i vrsta.

[4.] O razlici

[4.1.] Razlika se kazuje općenito, svojstveno, i najsvojstvenije. Kaže se da se jedno [biće, stvar] razlikuje općenito od drugog [bića, stvari] kada nastane kakva drugolikost [raznolikost, drugoća,] zato što se < nešto > promijenilo [preinačilo], bilo u sebi samom bilo u odnosu prema čemu drugom. Tako se Sokrat razlikuje od Platona zbog drugolikosti [raznolikosti], dok se u samom sebi razlikuje kao dijete i kao odrastao čovjek, kao onaj koji radi i onaj koji se odmara, i uvijek samo u tim promjenama [preinakama] ima drugolikost [raznolikost].

[4.2.] ἰδίως δὲ διαφέρειν λέγεται ἕτερον ἑτέρου, ὅταν ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρῃ· ἀχώριστον δὲ συμβεβηκὸς οἶον γλαυκότης ἢ γρυπότης ἢ καὶ οὐλὴ ἐκ τραύματος ἐνσκιρωθεῖσα.

[4.3.] ἰδιαιτάτα δὲ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, ὅταν εἰδοποιῶ διαφορᾶ διαλλάττη, ὡσπερ ἄνθρωπος Ἰππου εἰδοποιῶ διαφορᾶ διενήνοχε τῇ τοῦ λογικοῦ ποιότητι.

[4.4.] καθόλου μὲν οὖν πᾶσα διαφορὰ ἑτεροῖον ποιεῖ προσγινομένη τινί· ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς καὶ ἰδίως ἄλλοῖον ποιοῦσιν, αἱ δὲ ἰδιαιτάτα ἄλλο. τῶν γὰρ διαφορῶν αἱ μὲν ἄλλοῖον ποιοῦσιν, αἱ δὲ ἄλλο. αἱ μὲν οὖν ποιοῦσαι ἄλλο εἰδοποιοὶ κέκληνται, αἱ δὲ ἄλλοῖον ἀπλῶς διαφοραί. τῷ γὰρ ζῷῳ διαφορὰ προσελθοῦσα ἢ τοῦ λογικοῦ ἄλλο ἐποίησεν, ἢ δὲ τοῦ κινεῖσθαι ἄλλοῖον μόνον παρὰ τὸ ἡρεμοῦν ἐποίησεν, ὥστε ἢ μὲν ἄλλο, ἢ δὲ ἄλλοῖον μόνον ἐποίησεν. κατὰ μὲν οὖν τὰς ἄλλο ποιοῦσας διαφορὰς αἱ τε διαιρέσεις γίνονται τῶν γενῶν εἰς τὰ εἶδη, οἷ τε ὅροι ἀποδίδονται ἐκ γένους ὄντες καὶ τῶν τοιούτων διαφορῶν, κατὰ δὲ τὰς μόνον ἄλλοῖον ποιοῦσας αἱ ἑτερότητες μόνον συνίστανται καὶ αἱ τοῦ πως ἔχοντος μεταβολαί.

[4.5.] Ἄνωθεν οὖν πάλιν ἀρχομένῳ ῥητέον τῶν διαφορῶν τὰς μὲν χωριστὰς εἶναι, τὰς δὲ ἀχωρίστους· τὸ μὲν γὰρ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἡρεμεῖν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια χωριστά ἐστίν, τὸ δὲ γρυπὸν εἶναι ἢ σιμὸν ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον ἀχώριστα.

[4.6.] τῶν δὲ ἀχωρίστων αἱ μὲν ὑπάρχουσι καθ' αὐτάς, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ λογικὸν καθ' αὐτὸ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἐπιστήμης εἶναι δεκτικόν, τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι κατὰ συμβεβηκός καὶ οὐ καθ' αὐτό.

[4.2.] Kaže se pak da se jedno [biće, stvar] razlikuje na < sebi > svojstven način od drugog [bića, stvari] kada se jedno od drugog razlikuje zbog toga što im pripada neki od njih samih neodvojivi pripadak [sastojak]. A jedan neodvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu > jeste npr. plava boja očiju ili zakrivljenost nosa ili dubok i od povrede nastao ožiljak.

[4.3.] Kaže se opet da se jedno [biće, stvar] razlikuje na najsvojstveniji način od drugog [bića, stvari] kada ih razdvaja neka zbog vrste kojoj pripadaju nastala razlika [vrsna razlika], kao što se čovjek razlikuje od konja po kakvoći “razuman” koja je vrsna razlika .

[4.4.] Prema tome, općenito svaka razlika kad se čemu pridruži stvara različnost [drugolikost], ali dok one koje su zajedničke i svojstvene čine da je nešto drukčije, one što su najsvojstvenije čine da je nešto < sasvim > drugo. Jer od razlika jedne čine da nešto postane < samo > drukčije, a druge da postane < nešto > sasvim drugo. Za one razlike koje čine da je nešto sasvim drugo kaže se da su vrsne razlike, a one koje čine da je nešto samo drukčije nazivaju se prosto različitostima. Jer kad se “živim bićima” prida razlika “razumno” nastane nešto sasvim drugo, dok različitost “pokretno” proizvodi samo drukčijost u odnosu na stanje mirovanja, tako da pridavanjem razlike nastaje nešto sasvim drugo, dok pridavanjem različnosti nastaje nešto samo drukčije. Jer na osnovu razlika koje proizvode drugo nastaju razdjelbe rodova na vrste i postavljaju se odredbe [definicije] koje se sastoje iz rodova i takvih razlika, dok se na osnovu razlika koje proizvode drukčijost uspostavljaju samo različnosti i promjene onoga što je na neki način već određeno.

[4.5.] Treba sada ponovo započeti od onoga što je ranije već rečeno, naime da su jedne razlike izdvojive, a druge neizdvojive: biti u kretanju i biti u mirovanju, biti zdrav i biti bolestan, i njima slične, izdvojive su razlike, dok su zakrivljenost nosa ili zatupljenost nosa ili razumnost ili ne-razumnost neizdvojive razlike.

[4.6.] Od neizdvojivih razlika jedne pripadaju po sebi podmetu, druge su pak < samo > pripadak [sastojak] < pojedinačnog bića > : jer razumnost pripada po sebi < svakom > čovjeku kao i smrtnost i sposobnost za stjecanje znanosti, dok zakrivljenost nosa ili zatupljenost nosa pripada kao pripadak [sastojak] < nekom pojedincu > a ne po sebi.

[4.7.] αἰ μὲν οὖν καθ' αὐτάς προσοῦσαι ἐν τῷ τῆς οὐσίας λαμβάνονται λόγῳ καὶ ποιοῦσιν ἄλλο, αἰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς οὔτε ἐν τῷ τῆς οὐσίας λόγῳ λαμβάνονται οὔτε ποιοῦσιν ἄλλο ἀλλὰ ἄλλοῖον. καὶ αἰ μὲν καθ' αὐτάς οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, αἰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, κἂν ἀχώριστοι ὦσιν, ἐπίτασιν λαμβάνουσι καὶ ἄνεσιν· οὔτε γὰρ τὸ γένος μᾶλλον καὶ ἥττον κατηγορεῖται οὐδ' ἂν ἡ γένος οὔτε αἰ τοῦ γένους διαφοραί, καθ' ἃς διαιρεῖται· αὗται μὲν γὰρ εἰσιν αἰ τὸν ἐκάστου λόγον συμπληροῦσαι, τὸ δὲ εἶναι ἐκάστῳ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ οὔτε ἄνεσιν οὔτε ἐπίτασιν ἐπιδεχόμενόν ἐστιν, τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι ἢ κεχρῶσθαι πῶς καὶ ἐπιτείνεται καὶ ἀνίεται.

[4.8.] Τριῶν οὖν εἰδῶν τῆς διαφορᾶς θεωρουμένων καὶ τῶν μὲν οὐσῶν χωριστῶν τῶν δὲ ἀχωρίστων καὶ πάλιν τῶν ἀχωρίστων τῶν μὲν οὐσῶν καθ' αὐτάς τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, πάλιν τῶν καθ' αὐτάς διαφορῶν αἰ μὲν εἰσι καθ' ἃς διαιρούμεθα τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη, αἰ δὲ καθ' ἃς τὰ διαιρεθέντα εἰδοποιεῖται. οἷον τῶν καθ' αὐτάς διαφορῶν πασῶν τῶν τοιούτων τοῦ ζώου οὐσῶν ἐμφύχου καὶ αἰσθητικοῦ, λογικοῦ καὶ ἀλόγου, θνητοῦ καὶ ἀθανάτου, ἡ μὲν τοῦ ἐμφύχου καὶ αἰσθητικοῦ διαφορὰ συστατικὴ ἐστὶ τῆς τοῦ ζώου οὐσίας, ἔστι γὰρ τὸ ζῶον οὐσία ἔμφυχος αἰσθητικὴ, ἡ δὲ τοῦ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου διαφορὰ καὶ ἡ τοῦ λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου διαιρετικαί εἰσι τοῦ ζώου διαφοραί· δι' αὐτῶν γὰρ τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη διαιρούμεθα.

[4.9.] ἀλλ' αὗται γε αἰ διαιρετικαὶ διαφοραὶ τῶν γενῶν συμπληρωτικαὶ γίνονται καὶ συστατικαὶ τῶν εἰδῶν· τέμνεται γὰρ τὸ ζῶον τῇ τε τοῦ λογικοῦ καὶ τῇ τοῦ ἀλόγου διαφορᾷ καὶ πάλιν τῇ τε τοῦ θνητοῦ καὶ τοῦ ἀθανάτου διαφορᾷ. ἀλλ' αἰ μὲν τοῦ θνητοῦ καὶ τοῦ λογικοῦ διαφοραὶ συστατικαὶ γίνονται τοῦ ἀνθρώπου, αἰ δὲ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀθανάτου τοῦ θεοῦ, αἰ δὲ τοῦ ἀλόγου καὶ τοῦ θνητοῦ τῶν ἀλόγων ζώων. οὕτω δὲ καὶ τῆς ἀνωτάτω οὐσίας διαιρετικῶν οὐσῶν τῆς τε ἐμφύχου καὶ ἀψύχου διαφορᾶς καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ ἀναίσθητου ἡ μὲν ἔμφυχος καὶ αἰσθητικὴ συλληφθεῖσαι τῇ οὐσίᾳ ἀπετέλεσαν τὸ ζῶον, ἡ δὲ ἔμφυχος καὶ ἀναίσθητος ἀπετέλεσαν τὸ φυτόν. ἐπεὶ οὖν αἰ αὗται πῶς μὲν ληφθεῖσαι γίνονται συστατικαί, πῶς δὲ διαιρετικαί, εἰδοποιοὶ πᾶσαι κέκληνται.

[4.10.] καὶ τούτων γε μάλιστα χρεῖα εἰς τε τὰς διαιρέσεις τῶν γενῶν καὶ εἰς τοὺς ὀρισμούς, ἀλλ' οὐ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἀχωρίστων οὐδ' ἔτι μᾶλλον τῶν χωριστῶν.

[4.7.] Jer razlike koje po sebi pripadaju < podmetu > uključene su u pojam [definiciju] suštine [biti] < podmeta > i proizvode drugo, dok razlike koje se sadrže u čemu < pojedinačnome > ne ulaze u pojam < njegove > suštine [biti] niti proizvode nešto drugo, nego samo drukčije. I one < razlike > koje pripadaju po sebi nisu sposobne da postanu veće ili manje, dok one koje se sadrže u čemu, premda mogu biti neodvojive od toga, dopuštaju povećavanje i umanjivanje. Jer niti će se rod priricati u manjem ili većem opsegu onome čega je rod a niti razlike rodu na koje je razdijeljen. Jer ove posljednje su sastavni dio definicije biti stvari, a bit svakog pojedinačnog je jedno i istovjetno i nije sposobna niti za uvećavanje niti za umanjivanje, dok je krivonosost ili tuponosost ili obojenost sposobna za uvećavanje ili umanjivanje.

[4.8.] Od tri vrste razlika koje su razmotrene, od onih, dakle, koje su izdvojive i koje su neizdvojive, te od ovih one koje su neizdvojive i koje pripadaju po sebi i one koje su sadržane u čemu drugom, kao i od razlika koje pripadaju po sebi, jedne su one po kojima se razdjeljuju rodovi na vrste, a druge su one po kojima od onog što je razdjeljeno nastaju vrste. Od svih razlika koje po sebi pripadaju živom biću, - na primjer “oduševljeno” i “osjetilno”, “razumno” i “ne-razumno”, “smrtno” i “ne-smrtno”, - razlike “oduševljeno” i “osjetilno” sačinjavaju bivstvo “živog bića” jer je “živo biće” “oduševljeno osjetilno biće”, dok razlika “smrtno” i “ne-smrtno” te razlika “razumno” i “ne-razumno” jesu razlike koje razdjeljuju “živo biće” : njima se rodovi razdjeljuju na vrste.

[4.9.] No ove razdjeljujuće razlike sudjeluju u upotpunjavanju rodova i u ustanovljavanju vrsta: jer u razlike “razumno” i “ne-razumno” razdjeljuje se “živo biće” a onda i u razlike “smrtno” i “ne-smrtno”. No razlike “smrtno” i “razumno” sudjeluju u ustanovljavanju [konstituiranju] vrste “čovjek”, dok razlike “razumno” i “ne-smrtno” pripadaju Bogu, a “ne-razumno” i “smrtno” svim ne-razumnim životinjama. Tako i razlike “oduševljeno” i “ne-oduševljeno”, kao i “osjetilno” i “ne-osjetilno” razdjeljuju biće koje je najgornje postavljeno, dok “oduševljeno” i “ne-osjetilno”, kada se udruže sa bićem, upotpunjuju “živo biće”, pošto su “oduševljeno” i “ne-osjetilno” udruženi u [pojmu, odredbi] biljke. I pošto se uzima da iste razlike na jedan način doprinose ustanovljavanju [konstituiranju], a na drugi način da razdjeljuju, onda su sve skupa i nazvane vrsnim razlikama.

[4.10.] Ponajviše su ove razlike upotrebljive kod razdjelbe rodova i kod postavljanja odredbi, no to ne vrijedi i za neodvojive sastojke [pripadke] < podmeta >, a još manje za one koji su odvojnivi.

[4.11.] Ἄς δὴ καὶ ὀριζόμενοι φασιν· διαφορὰ ἐστὶν ἢ περισσεύει τὸ εἶδος τοῦ γένους. Ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ ζώου πλέον ἔχει τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν· τὸ γὰρ ζῶον οὔτε οὐδὲν τούτων ἐστίν, ἐπεὶ πόθεν ἂν τὰ εἶδη σχοῖεν διαφοράς; οὔτε δὲ πάσας τὰς ἀντικειμένας ἔχει, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἅμα ἔξει τὰ ἀντικείμενα, ἀλλ' ὡς ἀξιοῦσι, δυνάμει μὲν πάσας ἔχει τὰς τῶν ὑφ' αὐτὸ διαφοράς, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδεμίαν. καὶ οὕτως οὔτε ἐξ οὐκ ὄντων τι γίνεται οὔτε τὰ ἀντικείμενα ἅμα περὶ τὸ αὐτὸ ἔσται.

[4.12.] Ὅριζονται δὲ αὐτὴν καὶ οὕτως· διαφορὰ ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστὶ κατηγορούμενον· τὸ γὰρ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορούμενον ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος λέγεται ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστὶν. τί μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἐρωτωμένων ἡμῶν οἰκεῖον εἰπεῖν ζῶον, ποῖον δὲ ζῶον πυθθανομένων λογικὸν καὶ θνητόν οἰκεῖως ἀποδώσομεν.

[4.13.] τῶν γὰρ πραγμάτων ἐξ ὕλης καὶ εἶδους συνεστώτων ἢ ἀνάλογόν γε ὕλη καὶ εἶδει τὴν σύστασιν ἐχόντων, ὥσπερ ὁ ἀνδριάς ἐξ ὕλης μὲν τοῦ χαλκοῦ, εἶδους δὲ τοῦ σχήματος, οὕτως καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ κοινός τε καὶ εἰδικὸς ἐξ ὕλης μὲν ἀναλόγου συνεστήκεν τοῦ γένους, ἐκ μορφῆς δὲ τῆς διαφορᾶς, τὸ δὲ ὅλον τοῦτο, ζῶον λογικὸν θνητόν, ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖ ὁ ἀνδριάς.

[4.14.] Ὑπογράφουσι δὲ τὰς τοιαύτας διαφορὰς καὶ οὕτως· διαφορὰ ἐστὶν τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ὄντα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος τὸ ζῶον χωρίζει.

[4.15.] ἀποδιδόασι δὲ καὶ οὕτως· διαφορὰ ἐστὶν ὅτῳ διαφέρει ἕκαστα. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος κατὰ μὲν τὸ γένος οὐ διενήνοχεν· θνητὰ γὰρ ζῶα καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ ἄλογα, ἀλλὰ τὸ λογικὸν προστεθὲν διέστησεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων· καὶ λογικά ἐσμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ θεοί, ἀλλὰ τὸ θνητόν προστεθὲν διέστησεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων.

[4.11.] A [naši prethodnicu] izrekoše i ovu odredbu: razlika je ono čime vrsta premašuje rod. Odredba čovjeka je naprimjer bogatija [šira] od odredbe živog bića za razliku “razumno” i “smrtno”, jer u svojoj odredbi živog bića ne navodi se nijedna od tih razlika, – jer ako bi se navodile te razlike po čemu bi se onda vrste razlikovale ? – budući da bi u tom slučaju odredba živog bića sadržavala suprotstavljene razlike u isto vrijeme; nego, kako su oni [raniji filozofi] ocijenili, odredba živog bića sadrži sve razlike koje pripadaju vrstama koje su podređene samo po mogućnosti [potencijalno], a niti jednu po odjelotvorenosti [aktualno]. Na taj način niti što može iz nebića nastati, niti će suprotstavljene razlike u isto vrijeme pripasti istoj stvari.

[4.12.] A oni su definirali razliku i na ovaj način: razlika je ono što je prireknuto mnogim pojedinačnim i vrstom različitim stvarima u značenju “kakvo” što jest. Biti razuman i biti smrtno kazuje se kao prirok u značenju “kakav” jest čovjek, a ne u značenju “što jest” čovjek. Jer, upita li nas tkogod: “Što jest čovjek?” prikladno je reći: “živo biće”. No želi li saznati “kakvo” je to živo biće čovjek, prikladno je odgovoriti “razumno” i “smrtno”.

[4.13.] Jer kao što su stvari sastavljene od tvari i oblika ili posjeduju što nalično [analogno] tvari i obliku, kao što je npr. neki kip sastavljen od bronze kao tvari i forme lika kao oblika, tako se i kod čovjeka, kao bića uopšte i kao vrste, sastavlja nešto što je nalično [analogno] tvari, i to je < njegov > rod, i ono što je nalično razlici, i to je < njegov > izgled [forma], a opet ova cjelina, koju čini “ smrtno razumno živo biće “ jeste neki čovjek, kao što je ono bio neki kip.

[4.14.] I na sljedeći način su oni [Stari] opisivali takve razlike: razlika je ono što po naravi razdvaja [rastavlja, razvrstava] vrste koje potpadaju pod isti rod. Jer, npr., razlika “razumno” i “ne-razumno” razdvaja čovjeka i konja kao bića koja spadaju pod isti rod “živo biće”.

[4.15.] A navodili su i ovako: razlika je ono po čemu se razlikuju pojedinačna < bića >. Čovjek i konj se ne razlikuju rodom, jer mi smo smrtna živa bića isto kao što su smrtna i ne-razumna živa bića, no time što se nama pridoda razlika “razumna” odvoji nas se od njih. Dakle, “razumno” se kaže i za nas i za bogove, ali razlika “smrtno”, kada se pridoda, odvaja nas od njih.

[4.16.] Προσεξεργαζόμενοι δὲ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς μὴ τὸ τυχόν φασὶ τῶν χωρίζοντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι τὴν διαφορὰν, ἀλλ' ὅπερ εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται καὶ ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι τοῦ πράγματός ἐστι μέρος. οὐ γὰρ τὸ πεφυκέναι πλεῖν διαφορὰ ἀνθρώπου, εἰ καὶ ἴδιον ἀνθρώπου· εἴπομεν γὰρ ἂν τῶν ζώων τὰ μὲν πλεῖν πεφυκέναι τὰ δὲ μὴ χωρίζοντες ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τὸ πεφυκέναι πλεῖν οὐκ ἦν συμπληρωτικὸν τῆς οὐσίας οὐδὲ μέρος αὐτῆς, ἀλλ' ἐπιτηδειότης μόνον αὐτῆς διὰ τὸ μὴ εἶναι οἷαι αἰ ἰδίως εἰδοποιοὶ λεγόμεναι διαφοραί. εἴεν ἂν οὖν εἰδοποιοὶ διαφοραί, ὅσαι ἕτερον εἶδος ποιοῦσιν, καὶ ὅσαι ἐν τῷ τί ἦν εἶναι παραλαμβάνονται.

Καὶ περὶ μὲν διαφορᾶς ἀρκεῖ τοσαῦτα.

[5.] Περὶ ἰδίου.

[5.1.] Τὸ δὲ ἴδιον διαιροῦσι τετραχῶς· καὶ γὰρ ὁ μόνῳ τινὶ εἶδει συμβέβηκεν, εἰ καὶ μὴ παντί, ὡς ἀνθρώπῳ τὸ ἰατρεύειν ἢ τὸ γεωμετερεῖν· καὶ ὁ παντὶ συμβέβηκεν τῷ εἶδει, εἰ καὶ μὴ μόνῳ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ εἶναι δίποδι· καὶ ὁ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ποτέ, ὡς ἀνθρώπῳ παντὶ τὸ ἐν γήρα πολιοῦσθαι. τέταρτον δέ, ἐφ' οὗ συνδεδράμηκεν τὸ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικόν· κἂν γὰρ μὴ γελᾷ ἀεὶ, ἀλλὰ γελαστικὸν λέγεται οὐ τῷ ἀεὶ γελᾶν ἀλλὰ τῷ πεφυκέναι· τοῦτο δὲ ἀεὶ αὐτῷ σύμφυτον ὑπάρχει, ὡς καὶ τῷ ἵππῳ τὸ χρεμετιστικόν.

[5.2.] ταῦτα δὲ καὶ κυρίως ἰδιά φασιν, ὅτι καὶ ἀντιστρέφει· εἰ γὰρ ἵππος, χρεμετιστικόν, καὶ εἰ χρεμετιστικόν, ἵππος.

[6.] Περὶ συμβεβηκότος.

[6.1.] Συμβεβηκὸς δὲ ἐστὶν ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. Διαιρεῖται δὲ εἰς δύο· τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ χωριστόν ἐστιν, τὸ δὲ ἀχώριστον. τὸ μὲν οὖν καθεύδειν χωριστόν συμβεβηκός, τὸ δὲ μέλαν εἶναι ἀχώριστως τῷ κόρακι καὶ τῷ Αἰθίοπι συμβέβηκεν, δύναται δὲ ἐπινοηθῆναι καὶ κόραξ λευκὸς καὶ Αἰθίοψ ἀποβαλὼν τὴν χροιάν χωρὶς φθορᾶς τοῦ ὑποκειμένου.

[4.16.] Oni koji su radili na odredbi razlike naveli su da razlika nije neka slučajna karakteristika koja dijeli stvari koje potpadaju pod isti rod, nego ono što doprinosi odredbi bitka i ono što je dio biti neke stvari. Razlika “koji plovi” ne pripada čovjeku po naravi, iako je svojstvenost čovjeka. Mi ćemo reći da neke životinje imaju po naravi mogućnost plovljenja, a druge da je nemaju, i time ćemo razdijeliti jednu grupu od druge. Ali naravna mogućnost plovljenja, prema tome, ne doprinosi nešto više bivstvu bića niti je njegov dio, prije je to jedna njegova sposobnost, jer se tu ne radi o onoj vrsti razlika koja je imenovana kao vrsna razlika. Vrsne razlike, prema tome, bit će one koje stvaraju neku drugu vrstu i koje se navode u odredbi biti neke stvari.

Neka je o razlici dovoljno reći toliko

[5.] O svojstvenosti < vrste >

[5.1.] Svojstvenost < vrste > su razdijelili četverostruko: svojstvenost koja pripada samo jednoj određenoj vrsti, iako ne pripada svakom < pojedinom članu u vrsti >, kao što je čovjeku svojstvenost < da može > baviti se lječništvom i zemljomjerstvom; svojstvenost koja pripada svakom < pojedinom članu > u vrsti, iako ne samo jednoj vrsti: kao što je i čovjeku < svojstvenost > da je dvonožac; svojstvenost koja pripada i samo jednoj određenoj vrsti, i svakom < pojedinom članu > u toj vrsti u neko < određeno > vrijeme, kao što pripada svakom čovjeku da u starosti posijedi; i svojstvenost u kojoj se spojilo da pripada *samo* jednoj vrsti, *svakom* < pojedinom od članova vrste >, i *uvijek* [u svakom dijelu vremena], kao što < svakom > čovjeku < uvijek > pripada odlika da je sposoban smijati se. Jer, iako se čovjek ne smije uvijek, on je pak onaj koji se može smijati, ne zato jer se uvijek smije, nego jer to može po prirodi, i ta < svojstvenost > je uvijek prisutna u njemu po prirodi, kao što je svojstvenost [odlika] konja da može rzati.

[5.2.] S pravom su rekli da su te < svojstvenosti > vrsne, jer se mogu konvertirati [zamjenjivati mjesto u odredbi sa podmetom]. Jer, ako je nešto konj, onda može rzati, i ako nešto može rzati, onda je konj.

[6.] O pripatku [sastojku] < u podmetu >

[6.1.] Pripadak [sastojak] < u podmetu > je ono što nastaje i iščezava bez uništenja podmeta < kojem pripada >. Dijeli se na dvije vrste: odvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu > i neodvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu >. Tako je “spavati” odvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu >, dok je “biti crn” neodvojivi pripadak [sastojak] u < tijelima > gavrana i Etiopljana, iako se može, međutim, bez uništenja podmeta, zamisliti bijeli gavran i Etiopljan bez boje.

[6.2.] ὀρίζονται δὲ καὶ οὕτως· συμβεβηκός ἐστιν ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἢ ὃ οὔτε γένος ἐστὶν οὔτε διαφορὰ οὔτε εἶδος οὔτε ἴδιον, αἰεὶ δὲ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ ὑφιστάμενον.

[6.3.] Ἐαφορισθέντων δὲ πάντων τῶν προτεθέντων, λέγω δὴ γένους, εἶδους, διαφορᾶς, ἴδιου, συμβεβηκότητος, ῥητέον τίνα τε κοινὰ πρόσεστιν αὐτοῖς καὶ τίνα ἴδια.

[7.] Περὶ τῆς κοινωνίας τῶν πέντε φωνῶν.

[7.1.] Κοινὸν μὲν δὴ πάντων τὸ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ μὲν γένος τῶν εἰδῶν τε καὶ τῶν ἀτόμων, καὶ ἡ διαφορὰ ὡσαύτως, τὸ δὲ εἶδος τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀτόμων, τὸ δὲ ἴδιον τοῦ τε εἶδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων, τὸ δὲ συμβεβηκός καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων.

[7.2.] τὸ τε γὰρ ζῶον ἵππων τε καὶ βοῶν κατηγορεῖται εἰδῶν ὄντων καὶ τοῦδε τοῦ ἵππου καὶ τοῦδε τοῦ βοῦς ἀτόμων ὄντων, τὸ δὲ ἄλογον ἵππων καὶ βοῶν κατηγορεῖται καὶ τῶν κατὰ μέρος, τὸ μέντοι εἶδος οἶον ὁ ἄνθρωπος τῶν κατὰ μέρος μόνον, τὸ δὲ ἴδιον οἶον τὸ γελαστικὸν καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν κατὰ μέρος, τὸ δὲ μέλαν τοῦ τε εἶδους τῶν κοράκων καὶ τῶν κατὰ μέρος συμβεβηκός ὄν ἀχώριστον, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἀνθρώπου τε καὶ ἵππου χωριστὸν ὄν συμβεβηκός, ἀλλὰ προηγουμένως μὲν τῶν ἀτόμων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ τῶν περιεχόντων τὰ ἄτομα.

[8.] Περὶ τῆς κοινωνίας γένους καὶ διαφορᾶς.

[8.1.] Κοινὸν δὲ γένους καὶ διαφορᾶς τὸ περιεκτικὸν εἰδῶν· περιέχει γὰρ καὶ ἡ διαφορὰ εἶδη, εἰ καὶ μὴ πάντα ὅσα τὰ γένη. τὸ γὰρ λογικὸν εἰ καὶ μὴ περιέχει τὰ ἄλογα ὡσπερ τὸ ζῶον, ἀλλὰ περιέχει ἄνθρωπον καὶ θεόν, ἅπερ ἐστὶν εἶδη.

[6.2.] A definirali su ga i ovako: pripadak [sastojak] < u podmetu > je ono što je sposobno u istom < podmetu > biti prisutno i ne biti prisutno, ili, kao ono što niti je rod, niti je razlika, niti je vrsta, niti je svojstvenost < vrste >, već uvijek postoji u nekom podmetu.

[6.3.] Pošto se o svakom pojedinom od navedenih [izraza] navela odredba, mislim na rod, vrstu, razliku, svojstvenost < vrste > i pripadak [sastojak] < u podmetu > mora se reći šta je kojemu od ovih zajedničko, a šta opet svojstveno.

[7.] O tome što je zajedničko za ovih pet izraza

[7.1.] Svim je pak ovim [izrazima] zajedničko da se priruču množtvu [stvari, bića]. Rod se tako priruču < mnogim > vrstama i < mnogim > pojedinačnim [stvarima, bićima], jednako kao i razlika, dok se vrsta priruču pojedinačnim [stvarima, bićima] koje su pod njom, svojstvenost < vrste > se priruču < onoj > vrsti koje je svojstvenost, kao i < mnogim > pojedinačnim [stvarima, bićima] koja spadaju u tu vrstu, dok se pripadak [sastojak] < u podmetu > priruču i vrstama i < mnogim > pojedinačnim [stvarima, bićima].

[7.2.] Tako se [izraz] “živo biće” priruču konjima i bikovima kao vrstama bića, kao i “ovom konju” i “ovom biku” kao pojedinačnim bićima. “Ne-razumno” se međutim priruču konjima i bikovima i pojedinačnim konjima i bikovima. Naprotiv, vrsta, npr. “čovjek” priruču se samo pojedinačnim ljudima. Međutim, svojstvenost < vrste > priruču se onoj vrsti čija je ona svojstvenost, i pojedinačnim [stvarima, bićima] koje pod nju spadaju, kao što se [izraz] “koji se može smijati” priruču “čovjeku” i pojedinačnim ljudima. “Biti crn”, kao neodvojivo svojstvo [sastojak] < podmeta >, pridaje se gavranima kao vrsti i svakom pojedinačnom gavranu, a “koji se kreće” < u jednom trenutku >, kao odvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu >, pridaje se ljudima i konjima. Ali primarno se kaže o pojedinačnim < bićima >, a tek na drugom mjestu o onome što obuhvata pojedinačna < bića >.

[8.] O tome što je zajedničko rodu i razlici

[8.1.] Rodu i razlici je zajedničko obuhvatanje vrsta. Jer i razlika obuhvata vrste, iako ne sve, koje rodovi u sebi obuhvataju. Jer, iako “razumno” ne obuhvata takodje i “ne-razumno” koje obuhvata “živo”, ipak uključuje u sebe i čovjeka i Boga, koji su vrste < razumnog bića >. I sve ono što se pridaje rodu kao rodu, pridat će se takodje i vrstama koje on obuhvata pod sobom.

[8.2.] ὅσα τε κατηγορεῖται τοῦ γένους ὡς γένους, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν κατηγορεῖται, ὅσα τε τῆς διαφορᾶς ὡς διαφορᾶς, καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς εἶδους κατηγορηθήσεται. γένους τε γὰρ τοῦ ζῶου ὄντος ὡς γένους κατηγορεῖται ἢ οὐσία καὶ τὸ ἔμψυχον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ ζῶον εἰδῶν πάντων κατηγορεῖται ταῦτα ἄχρι καὶ τῶν ἀτόμων· διαφορᾶς τε οὐσης τῆς τοῦ λογικοῦ κατηγορεῖται ὡς διαφορᾶς τὸ λόγῳ χρῆσθαι, οὐ μόνον δὲ τοῦ λογικοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ λογικὸν εἰδῶν κατηγορηθήσεται τὸ χρῆσθαι λόγῳ.

[8.3.] κοινὸν δὲ καὶ τὸ ἀναιρεθέντος ἢ τοῦ γένους ἢ τῆς διαφορᾶς ἀναιρεῖσθαι τὰ ὑπ' αὐτά· ὡς γὰρ μὴ ὄντος ζῶου οὐκ ἔστιν ἵππος οὐδὲ ἄνθρωπος, οὕτως μὴ ὄντος λογικοῦ οὐδὲν ἔσται ζῶον τὸ χρώμενον λόγῳ.

[9.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τῆς διαφορᾶς.

[9.1.] Ἴδιον δὲ τοῦ γένους τὸ ἐπὶ πλείονων κατηγορεῖσθαι, ἢπερ ἢ διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ ζῶον ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ ὄρνέου καὶ ὄφεως, τὸ δὲ τετράπουν ἐπὶ μόνων τῶν τέσσαρας πόδας ἐχόντων, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπὶ μόνων τῶν ἀτόμων, καὶ τὸ χρεμετιστικὸν ἐπὶ τοῦ ἵππου μόνον καὶ τῶν κατὰ μέρος, καὶ τὸ συμβεβηκός ὁμοίως ἐπ' ἐλαττόνων. δεῖ δὲ διαφορὰς λαμβάνειν, αἷς τέμνεται τὸ γένος, οὐ τὰς συμπληρωτικὰς τῆς οὐσίας τοῦ γένους.

[9.2.] ἔτι τὸ γένος περιέχει τὴν διαφορὰν δυνάμει· τοῦ γὰρ ζῶου τὸ μὲν λογικὸν τὸ δὲ ἄλογον. ἔτι τὰ μὲν γένη πρότερα τῶν ὑπ' αὐτὰ διαφορῶν, διὸ συναναιρεῖ μὲν αὐτάς, οὐ συναναιρεῖται δέ· ἀναιρεθέντος γὰρ τοῦ ζῶου συναναιρεῖται τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ οὐκέτι συναναιροῦσι τὸ γένος· κὰν γὰρ πᾶσαι ἀναιρεθῶσιν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ἐπινοεῖται, ἢτις ἦν τὸ ζῶον.

[9.3.] ἔτι τὸ μὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστίν, ἢ δὲ διαφορὰ ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστίν, ὡς εἴρηται, κατηγορεῖται.

[9.4.] ἔτι γένος μὲν ἐν καθ' ἕκαστον εἶδος οἷον ἀνθρώπου τὸ ζῶον, διαφοραὶ δὲ πλείους οἷον λογικόν, θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, αἷς τῶν ἄλλων ζώων διαφέρει.

[8.2.] I sve što se pridaje razlici kao razlici, pridat će se također i vrstama koje su od njih [od tih razlika] sačinjene. Jer pošto je “živo” rod, njemu će se kao rodu pridati “biće” i “oduševljeno”, no ovi će se pridavati i svim vrstama koje obuhvata “živo biće” i sve do pojedinačnih bića. Pošto “razumno” označava razliku, njima [živim bićima] će se razumnost pridavati kao razlika, ali “koji ima razum” ili “koji upotrebljava razum” nije predikat koji će se pridavati samo razumnim pojedinačnim bićima, nego i vrstama koje spadaju pod “razumno živo biće”.

[8.3.] Postoji još i druga zajednička karakteristika. Ako se uništi [izostavi iz odredbe] rod ili razlika, onda se unište i stvari koje spadaju pod njih; jer ako ne postoji [ako se ne navede u odredbi] “živo biće”, onda neće postojati ni “konj” ni “čovjek”. Isto tako, ako ne postoji “živo biće”, onda neće postojati ni “živo biće koje upotrebljava razum”.

[9.] O razlici između roda i razlike

[9.1.] Svojstvenost roda je da se pririče većem broju stvari nego li razlika i vrsta i svojstvenost < vrste > i pripadak [sastojak] < u podmetu >. Jer izraz “živo biće” odnosi se i na čovjeka i na konja i na pticu i na zmiju, dok se izraz “četveronožno” odnosi samo na bića koja imaju četiri noge, izraz “čovjek” odnosi se jedino na pojedinačne ljude, izraz “koji može rzati” odnosi se samo na konja i pojedinačne konje, a isto tako izrazi za pripadak [sastojak] < u podmetu > odnose se na mali broj stvari. Pod razlikama treba razumijevati one stvari na koje se razdjeljuje rod, a ne one koje dokončavaju biće roda.

[9.2.] Nadalje, rod obuhvata razlike mogućnošću : u izrazu “živo biće” obuhvaćeno je i “razumno” i “ne-razumno”. Uz to rodovi su prvotniji u odnosu na razlike koje obuhvataju, i stoga ih mogu ukinuti [poništiti, izostaviti], a da ne ukinu [ponište] sami sebe. Jer kada se ukine izraz “živo biće” onda se s njim ukidaju razlike “razumno” i “ne-razumno”, dok ukidanje razlika ne može dovesti do ukidanja roda; čak i kada bi bilo sve izostavljeno iz odredbe bića, preostalo bi da se pomišlja pod tim izrazom neko “oduševljeno osjetilno bivstvujuće”, jer od tih je < razlika > bilo sačinjeno “živo biće”.

[9.3.] Nadalje se, kako je već rečeno, rod pririče pojedinačnim [stvarima, bićima] kao njihova bit [“što jest” nešto], dok se razlika pririče kao kvalitet njihove biti [“kakvo” što jest].

[9.4.] Nadalje, rod je za svaku pojedinu vrstu jedan, kao što je čovjeku rod “živo biće”, dok postoje mnoge razlike, kao npr. “razuman”, “smrtan”, “koji je sposoban umovanja i znanja”, po kojima se čovjek razlikuje od drugih živih bića.

[9.5.] καὶ τὸ μὲν γένος ἔοικεν ὕλῃ, μορφῇ δὲ ἡ διαφορὰ.

[9.6.] προσόντων δὲ καὶ ἄλλων κοινῶν τε καὶ ἰδίων τῷ γένει καὶ τῇ διαφορᾷ ἀρκεῖται ταῦτα.

[10.] Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους.

[10.1.] Γένος δὲ καὶ εἶδος κοινὸν μὲν ἔχουσι τὸ κατὰ πλείονων, ὡς εἴρηται, κατηγορεῖσθαι· εἰλήφθω δὲ τὸ εἶδος ὡς εἶδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς γένος, ἄνπερ ἦ τὸ αὐτὸ καὶ εἶδος καὶ γένος. κοινὸν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ προτέριον εἶναι ὧν κατηγορεῖται καὶ τὸ ὅλον τι εἶναι ἐκάτερον.

[11.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους.

[11.1.] Διαφέρει δὲ ἡ τὸ μὲν γένος περιέχει τὰ εἶδη, τὰ δὲ εἶδη περιέχεται καὶ οὐ περιέχει τὰ γένη· ἐπὶ πλεῖον γὰρ τὸ γένος τοῦ εἶδους.

[11.2.] ἔτι τὰ γένη προὔποκεῖσθαι δεῖ καὶ διαμορφωθέντα ταῖς εἰδοποιούσιν διαφοραῖς ἀποτελεῖν τὰ εἶδη, ὅθεν καὶ πρότερα τῇ φύσει τὰ γένη. καὶ συναναιροῦντα, ἀλλ' οὐ συναναιρούμενα, καὶ εἶδος μὲν ὄντος πάντως ἔστι καὶ γένος, γένους δὲ ὄντος οὐ πάντως ἔστι καὶ τὸ εἶδος.

[11.3.] καὶ τὰ μὲν γένη συνωνύμως κατηγορεῖται τῶν ὑφ' ἑαυτὰ εἰδῶν, τὰ δὲ εἶδη τῶν γενῶν οὐκέτι.

[11.4.] ἔτι τὰ μὲν γένη πλεονάζει τῇ τῶν ὑφ' αὐτὰ εἰδῶν περιοχῇ, τὰ δὲ εἶδη τῶν γενῶν πλεονάζει ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς.

[11.5.] ἔτι οὔτε τὸ εἶδος γένοιτ' ἂν γενικώτατον οὔτε τὸ γένος εἰδικώτατον.

[12.] Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ ἰδίου.

[12.1.] Γένους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν μὲν τὸ ἔπεσθαι τοῖς εἴδεσιν· εἰ γὰρ ἄνθρωπος, ζῷον, καὶ εἰ ἄνθρωπος, γελαστικόν.

[9.5.] I konačno, < mogućnošću > rod naliči tvari, dok razlika naliči obliku.

[9.6.] Postojale bi i druge odredbe zajedničke i svojstvene rodu i razlici, no ove su dovoljne.

[10.] O tome što je zajedničko rodu i vrsti

[10.1.] A rod i vrsta imaju, kako je već rečeno, zajedničko to što se pririču mnogim pojedinačnim [stvarima, bićima]. Izraz “vrsta” mora se razumjeti samo kao vrsta, a nikako i kao rod, premda su po nekim < položajima u odredbi > vrsta i rod identični. Zajedničko im je i to što su oboje prvotniji [položajem, mjestom u odredbi] od onih izraza kojima se pridaju, i što oboje izražavaju neku cjelinu.

[11.] O razlici između roda i vrste

[11.1.] A razlikuju se rod i vrsta po tome što rod obuhvata vrste, dok su vrste rodom obuhvaćene, i one ne obuhvataju rodove. Rod se proteže na veći broj [stvari, bića] nego vrsta.

[11.2.] Uz to rodove treba ranije postaviti < u odredbi > i obrazovanjem [pronalaženjem] vrsnih razlika dovršiti vrste, zbog čega su rodovi i po svojoj prirodi prvotniji. A navođenje rodova ukida vrste, dok navođenje vrsta ne ukida rodove, jer kad < u odredbi čega > postoji vrsta, onda uvijek postoji neki rod, dok međutim ne postoji [nužno] neka vrsta kada postoji neki rod.

[11.3.] I rod se sinonimno pririče vrstama koje pod njega potpadaju, dok se vrste ne pririču rodovima.

[11.4.] Nadalje, rodovi premašuju < opsegom > vrste koje obuhvataju pod sobom, dok vrste premašuju rodove brojem svojstvenih razlika.

[11.5.] Nadalje, niti vrsta može postati najgeneralniji rod [najobuhvatniji rod], niti rod može postati najspecifičnija vrsta [najuža vrsta].

[12.] O tome što je zajedničko rodu i svojstvenosti < vrste >

[12.1.] Rodu i svojstvenosti < vrste > je pak zajedničko da logički slijede vrste: ako je < neko biće > “čovjek”, onda je < njegov rod > “živo biće”; ako je < neko biće > “čovjek”, onda je < svojstvenost vrste > “koje se može smijati”.

[12.2.] καὶ τὸ ἐπίσης κατηγορεῖσθαι τὸ γένος τῶν εἰδῶν καὶ τὸ ἴδιον τῶν αὐτοῦ μετεχόντων ἀτόμων· ἐπίσης γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς ζῶον καὶ Ἄνυτος καὶ Μέλητος γελαστικόν.

[12.3.] κοινὸν δὲ καὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τὸ γένος τῶν οἰκείων εἰδῶν καὶ τὸ ἴδιον ὧν ἂν ᾗ ἴδιον.

[13.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τοῦ ἴδιου.

[13.1.] Διαφέρει δὲ ὅτι τὸ μὲν γένος πρότερον, ὕστερον δὲ τὸ ἴδιον· δεῖ γὰρ εἶναι ζῶον, εἶτα διαιρεῖσθαι διαφοραῖς καὶ ἰδίους.

[13.2.] καὶ τὸ μὲν γένος κατὰ πλειόνων εἰδῶν κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἴδιον ἐνὸς εἴδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον.

[13.3.] καὶ τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται οὗ ἐστὶν ἴδιον, τὸ δὲ γένος οὐδενὸς ἀντικατηγορεῖται· οὔτε γὰρ εἰ ζῶον, ἄνθρωπος, οὔτε εἰ ζῶον, γελαστικόν· εἰ δὲ ἄνθρωπος, γελαστικόν, καὶ ἔμπαλιν.

[13.4.] ἔτι τὸ μὲν ἴδιον παντὶ τῷ εἴδει ὑπάρχει, οὗ ἐστὶν ἴδιον, καὶ μόνῳ καὶ αἰεί, τὸ δὲ γένος παντὶ μὲν τῷ εἴδει, οὗ ἂν ᾗ γένος, καὶ αἰεί, οὐ μέντοι καὶ μόνῳ.

[13.5.] ἔτι τὰ μὲν ἴδια ἀναιρούμενα οὐ συναναιρεῖ τὰ γένη, τὰ δὲ γένη ἀναιρούμενα συναναιρεῖ τὰ εἶδη, ὧν ἐστὶν ἴδια, ὥστε καὶ ὧν ἐστὶν ἴδια ἀναιρουμένων καὶ αὐτὰ συναναιρεῖται.

[14.] Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

[14.1.] Γένους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν τὸ κατὰ πλειόνων, ὡς εἴρηται, κατηγορεῖσθαι, ἂν τε τῶν χωριστῶν ᾗ ἂν τε τῶν ἀχωρίστων· καὶ γὰρ τὸ κινεῖσθαι κατὰ πλειόνων καὶ τὸ μέλαν κατὰ κοράκων καὶ Αἰθιοπῶν καὶ τινῶν ἀψύχων.

[12.2.] Kao što se rod pririče vrstama, jednako [u istoj mjeri] tako se pririče svojstvenost < vrste > pojedinačnim [stvarima, bićima] koje su uključene u vrste: čovjek i dijete su jednako [u istoj mjeri] “živo biće” kao što su Anit i Melet jednako [u istoj mjeri] bića “koja se mogu smijati”.

[12.3.] Zajedničko im je i to što se rod vlastitim vrstama, i što se svojstvenost < vrste > onim vrstama kojih je svojstvenost, pririču na sinoniman način.

[13.] O razlici između roda i svojstvenosti < vrste >

[13.1.] Rod i svojstvenost < vrste > razlikuju se po tome što je rod < položajem u odredbi > prvotniji, dok je svojstvenost < vrste > kasnija: prvo mora biti < postavljen pojam > “živo biće”, a tek onda se < ovaj pojam > može raščlaniti na razlike i svojstvenosti.

[13.2.] I prvo se mora rod priricati svim vrstama kojih je rod, dok se svojstvenost < vrste > pririče samo onoj jednoj vrsti koje je svojstvenost.

[13.3.] A < u odredbi > može svojstvenost < vrste > zamjeniti položaj sa onim čega je svojstvenost, dok rod nikada ne može zamjeniti mjesto: ako je što živo biće, ne znači da je to čovjek, i ako je što živo biće ne znači da je ono što se može smijati; no ako je što čovjek, onda ima tu sposobnost, i obratno.

[13.4.] Nadalje, svojstvenost < vrste > pripada cijeloj vrsti čija je svojstvenost, uvijek i jedino < toj vrsti >, dok rod pripada cijeloj vrsti čiji je rod, uvijek ali ne i jedino < toj vrsti >.

[13.5.] Uz to uništenjem [izostavljanjem iz odredbe] svojstvenosti < vrste > ne uništava se i rod, dok se ukinućem rodova ukidaju vrste skupa sa njihovim svojstvenostima, tako da ukidanjem [izostavljanjem iz odredbe] vrsta bivaju ukinute i same svojstvenosti tih < vrsta >.

[14.] O tome što je zajedničko rodu i pripatku [sastojku] < u podmetu >

[14.1.] Zajedničko je pak rodu i pripatku [sastojku] < u podmetu > to što se, kako je već rečeno, pririču mnogim pojedinim [stvarima, bićima], kako pripaci [sastojci] < u podmetu > koji su odvojivi < od podmeta >, tako i oni neodvojivi: jer “biti u pokretu” pririče se mnogim pojedinim [bićima], a “biti crn” pririče se gavranima i Etiopljanima i nekim stvarima koje nemaju dušu.

[15.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

[15.1.] Διαφέρει δὲ τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ μὲν γένος πρὸ τῶν εἰδῶν, τὰ δὲ συμβεβηκότα τῶν εἰδῶν ὕστερα· κἂν γὰρ ἀχώριστον λαμβάνηται συμβεβηκός, ἀλλ' οὖν πρότερον ἐστὶ τὸ ὧ συμβέβηκε τοῦ συμβεβηκότος.

[15.2.] καὶ τοῦ μὲν γένους ἐπίσης τὰ μετέχοντα μετέχει, τοῦ δὲ συμβεβηκότος οὐκ ἐπίσης· ἐπίτασιν γὰρ καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται ἢ τῶν συμβεβηκότων μέθεξις, ἢ δὲ τῶν γενῶν οὐκέτι.

[15.3.] καὶ τὰ μὲν συμβεβηκότα ἐπὶ τῶν ἀτόμων προηγουμένως ὑφίσταται, τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἶδη φύσει πρότερα τῶν ἀτόμων οὐσιῶν.

[15.4.] καὶ τὰ μὲν γένη ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορεῖται τῶν ὑπ' αὐτά, τὰ δὲ συμβεβηκότα ἐν τῷ ποῖόν τι ἢ πῶς ἔχον ἕκαστον· ποῖος γὰρ Αἰθίοψ ἐρωτηθεὶς ἐρεῖς μέλας, καὶ πῶς ἔχει Σωκράτης ἐρεῖς ὅτι κάθηται ἢ περιπατεῖ.

[15.5.] Τὸ μὲν οὖν γένος ἢ τῶν ἄλλων τεττάρων διαφέρει εἴρηται, συμβέβηκεν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον διαφέρει τῶν τεττάρων, ὥστε πέντε μὲν ὄντων, ἐνός δὲ ἑκάστου τῶν τεττάρων διαφέροντος, τετράκι τὰ πέντε, εἴκοσι γίνεσθαι τὰς πάσας διαφοράς.

[15.6.] ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' αἰ τῶν ἐφεξῆς καταριθμουμένων καὶ τῶν μὲν δύο μιᾷ λειπομένων διαφορᾷ διὰ τὸ ἤδη εἰληφθαι, τῶν δὲ τριῶν δυσίν, τῶν δὲ τεττάρων τρισί, τῶν δὲ πέντε τέτρασι, δέκα αἰ πᾶσαι γίνονται διαφοραί, τέσσαρες, τρεῖς, δύο, μία. τὸ μὲν γὰρ γένος διαφέρει τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος· τέσσαρες οὖν αἰ διαφοραί. ἢ διαφορὰ δὲ πῆ μὲν διενήνοχεν τοῦ γένους εἴρηται, ὅτε πῆ διαφέρει τὸ γένος αὐτῆς ἐρρέθη· λοιπὸν δὲ πῆ διαφέρει τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται, καὶ γίνονται τρεῖς. πάλιν τὸ εἶδος πῆ μὲν διαφέρει τῆς διαφορᾶς ἐρρέθη, ὅτε πῆ διαφέρει ἢ διαφορὰ τοῦ εἶδους ἐλέγετο· πῆ δὲ διαφέρει τὸ εἶδος τοῦ γένους ἐρρέθη, ὅτε πῆ διαφέρει τὸ γένος τοῦ εἶδους ἐλέγετο· λοιπὸν οὖν πῆ διαφέρει τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται· δύο οὖν καὶ αὗται αἰ διαφοραί. τὸ δὲ ἴδιον πῆ διαφέρει τοῦ συμβεβηκότος καταλειφθήσεται· πῆ γὰρ τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διαφέρει, προειρημένον ἐστὶν ἐν τῇ ἐκείνων πρὸς αὐτὸ διαφορᾷ.

[15.] O razlici između roda i pripatka [sastojka] < u podmetu >

[15.1.] A rod se razlikuje od pripatka [sastojka] < u podmetu > po tome što je rod < u odredbi > prije vrsta, dok su pripaci [sastojci] < u podmetu > poslije vrsta: premda bi se neki pripadak [sastojak] < u podmetu > mogao smatrati neodvojivim, ipak ne bi prethodio pripadak [sastojak] < u podmetu > onome < podmetu > kojem je to pripadak [sastojak].

[15.2.] I ona [bića] koja učestvuju u rodu učestvuju u njemu jednako, dok u pripatku [sastojku] < u podmetu > ne učestvuju jednako: jer učestvovanje u pripatku [sastojku] < u podmetu > može se povećavati ili umanjivati, dok učestvovanje u rodovima to ne može nikada.

[15.3.] I dok pripaci [sastojci] < u podmetu > postoje izvorno [primarno] u pojedinačnim [stvarima, bićima] rodovi i vrste po prirodi prethode nastanku pojedinačnih bića.

[15.4.] I dok se rodovi priruču stvarima koje obuhvataju pod sobom kao odredba njihove biti [“što jest”], dotle se pripaci [sastojci] < u podmetu > svakom pojedinačnom priruču kao odredba nekog njihovog kvaliteta ili držanje [stanja] kojeg imaju: jer na pitanje kakve je puti Etiopljan, reći će se “crne”, a na pitanje kako se drži [u kakvom je stanju] Sokrat, reći će se da “sjedi” ili da “šeta”.

[15.5.] Time je sada rečeno po čemu se rod razlikuje od preostala četiri < izraza >. No kako postoji ukupno pet < izraza >, i kako je uvijek jedan različit od preostala četiri, i ako se četiri izmnoži sa pet, to znači da sve skupa ima dvadeset razlika među njima.

[15.6.] Međutim takvo što ne stoji, nego se vazda neki niz prebrojava tako da drugi < član u nizu kojeg se broji > ima uvijek jednu razliku manje, jer je ona već ranije prebrojana; treći ima manje jednu razliku od drugog; četvrti ima manje jednu razliku od trećeg; peti ima manje jednu razliku od četvrtog, tako da je ukupan broj razlika deset: četiri plus tri plus dvije plus jedna. Rod se razlikuje od razlike, od vrste, od svojstvenosti < vrste >, i od pripatka [sastojka] < u podmetu >. Tu su prema tome četiri razlike. Već smo onda rekli kako se razlika razlikuje od roda ako smo rekli kako se rod razlikuje od razlike. Ostalo nam je da kažemo kako se razlika razlikuje od vrste, od svojstvenosti < vrste >, i od pripatka [sastojka] < u podmetu >. Broj razlika je sada sveden na tri. Nadalje, rekli smo kako se vrsta razlikuje od razlike ako smo rekli kako se razlika razlikuje od vrste. Rekli smo kako se vrsta razlikuje od roda ako smo rekli kako se rod razlikuje od vrste. Prema tome, preostalo nam je da kažemo kako se vrsta razlikuje od svojstvenosti < vrste > i pripatka [sastojka] < u podmetu >. Ovdje su razlike svedene na dvije. Preostat će da se objasni kako se svojstvenost < vrste > razlikuje od pripatka [sastojka] < u podmetu >. Jer kako se svojstvenost < vrste > razlikuje od vrste, od razlike, i od roda rečeno je već ranije kada su navedene razlike prema njemu

[15.7.] τεσσάρων οὖν λαμβανομένων τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα διαφορῶν, τριῶν δὲ τῆς διαφορᾶς, δύο δὲ τοῦ εἴδους, μιᾶς δὲ τοῦ ἰδίου πρὸς τὸ συμβεβηκός, δέκα ἔσονται αἱ πᾶσαι, ὧν τὰς τέσσαρας, αἱ ἦσαν τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα, φθάσαντες ἀπεδείξαμεν.

[16.] Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους.

[16.1.] Κοινὸν τοίνυν διαφορᾶς καὶ εἴδους τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι· ἀνθρώπου τε γὰρ ἐπίσης μετέχουσιν οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι καὶ τῆς τοῦ λογικοῦ διαφορᾶς. κοινὸν δὲ καὶ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς μετέχουσιν· ἀεὶ γὰρ Σωκράτης λογικός, καὶ ἀεὶ Σωκράτης ἄνθρωπος.

[17.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἴδους καὶ τῆς διαφορᾶς.

[17.1.] Ἴδιον δὲ διαφορᾶς μὲν τὸ ἐν τῷ ποῖόν τι ἐστὶ κατηγορεῖσθαι, εἴδους δὲ τὸ ἐν τῷ τί ἐστίν· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὡς ποιὸν λαμβάνηται, οὐχ ἀπλῶς ἂν εἴη ποιόν, ἀλλὰ καθὸ τῷ γένει προσελθούσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέστησαν αὐτό.

[17.2.] ἔτι ἢ μὲν διαφορὰ ἐπὶ πλειόνων πολλακίς εἰδῶν θεωρεῖται, ὡς τὸ τετράπουν ἐπὶ πλείστων ζώων τῷ εἴδει διαφερόντων, τὸ δὲ εἶδος ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἐστίν.

[17.3.] ἔτι ἢ διαφορὰ προτέρα τοῦ κατ' αὐτὴν εἴδους· συναναιρεῖ γὰρ τὸ λογικὸν ἀναιρεθὲν τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀναιρεθεὶς οὐκ ἀνήρηκεν τὸ λογικόν, ὄντος θεοῦ.

[17.4.] ἔτι διαφορὰ μὲν συντίθεται μετὰ ἄλλης διαφορᾶς· τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ θνητὸν συνετέθη εἰς ὑπόστασιν ἀνθρώπου· εἶδος δὲ εἶδει οὐ συντίθεται, ὥστε ἀπογεννηῖσαι ἄλλο τι εἶδος· τίς μὲν γὰρ ἵππος τινὶ ὄνῳ σύνεισιν εἰς ἡμίονου γένεσιν, ἵππος δὲ ἀπλῶς ὄνῳ οὐκ ἂν συντεθεὶς ἀποτελέσειεν ἡμίονον.

[18.] Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἰδίου.

[18.1.] Διαφορὰ δὲ καὶ ἴδιον κοινὸν μὲν ἔχουσι τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι ὑπὸ τῶν μετεχόντων· ἐπίσης γὰρ τὰ λογικὰ λογικὰ καὶ τὰ γελαστικὰ γελαστικά.

[15.7.] Prema tome, pošto smo uzeli četiri razlike koje ima rod prema drugim < izrazima >, tri koje imaju razlike, dvije koje pripadaju vrsti, i jedna od svojstvenosti < vrste > prema sastojku [pripatku] < u podmetu >, mora ih onda biti sveukupno deset. Četiri od ovih već smo ranije objasnili kao razlike roda prema drugim izrazima za priricanje.

[16.] O tome što je zajedničko razlici i vrsti

[16.1.] Razlici i vrsti je dakle zajedničko što su im jednaki dijelovi koji u njima sudjeluju: jer pojedinačni ljudi podjednako učestvuju u vrsti “čovjek” i u razlici “razumno”. Zajedničko im je i to što su uvijek prisutni u stvarima koje u njima sudjeluju: uvijek je Sokrat razuman, i uvijek je Sokrat čovjek

[17.] O razlici između vrste i razlike

[17.1.] Svojstveno je pak razlici da se pririče u značenju kvaliteta neke biti [“kakvo” što jest], dok se vrsta pririče u značenju biti [“što jest” nešto]. Jer i ako bi se neki čovjek uzeo kao neki kvalitet, onda on ne bi bio naprosto [u apsolutnom smislu] kvalitet, nego jedan kvalitet kojeg sačinjavaju vrsne razlike koje su pridodane rodu.

[17.2.] Nadalje, jedna razlika se često može promatrati na mnogim vrstama, kao na primjer četveronožnost kod mnogih životinja koje se razlikuju po vrstama, dok se vrsta [oblik, lik, vid, izgled] < može promatrati > jedino u pojedinačnim stvarima koje pod tu vrstu spadaju.

[17.3.] Uz to razlika je prvotnija u odnosu na vrstu koju sačinjava: ukine li se [izostavi li se u odredbi živog bića] “razumno” ukinut će se i “čovjek”, dok ukinuće [umaknuće iz odredbe] izraza “čovjek” neće ukinuti razliku “razumno”, jer je < osim čovjeka > razumno biće Bog.

[17.4.] Dalje, može se jedna razlika povezivati sa nekom drugom razlikom: kod < navođenja odredbe > biti čovjeka povezuju se “biti razuman” i “biti smrtan”, dok se vrsta ne može tako povezivati sa vrstom kako bi time nastala neka druga vrsta; neki se, doduše, konj može pariti [oploditi] sa nekom magaricom kako bi nastala mula, no < logički > nikada iz povezivanja < pojma > konja i < pojma > magarice ne slijedi < pojam > mula.

[18.] O tome što je zajedničko razlici i svojstvenosti < vrste >

[18.1.] Razlika i svojstvenost < vrste > imaju zajedničko to što jednako učestvuju u stvarima koje učestvuju u njima: razumna bića su jednako razumna, i bića koja se mogu smijati jednako se mogu smijati.

[18.2.] καὶ τὸ αἰεὶ καὶ παντὶ παρεῖναι κοινὸν ἀμφοῖν· κἄν γὰρ κολοβωθῆ ὁ δίπους, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεφυκέναι τὸ αἰεὶ λέγεται, ἐπεὶ καὶ τὸ γελαστικὸν τῷ πεφυκέναι ἔχει τὸ αἰεὶ, ἀλλ' οὐχὶ τῷ γελαῖν αἰεὶ.

[19.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἰδίου καὶ τῆς διαφορᾶς.

[19.1.] Ἴδιον δὲ διαφορᾶς ὅτι αὕτη μὲν ἐπὶ πλειόνων εἰδῶν λέγεται πολλάκις, οἷον τὸ λογικὸν καὶ ἐπὶ θεοῦ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἴδιον ἐφ' ἑνὸς εἶδους, οὗ ἔστιν ἴδιον.

[19.2.] καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἔπεται ἐκείνοις, ὧν ἦν διαφορὰ, οὐ μὴν καὶ ἀντιστρέφει· τὰ δὲ ἴδια ἀντικατηγορεῖται ὧν ἂν ἡ ἴδια διὰ τὸ ἀντιστρέφειν.

[20.] Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

[20.1.] Διαφορᾶ δὲ καὶ συμβεβηκότι κοινὸν μὲν τὸ ἐπὶ πλειόνων λέγεσθαι, κοινὸν δὲ πρὸς τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα τὸ αἰεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι· τό τε γὰρ δίπουν αἰεὶ πρόσσεστι πᾶσι κόραξι τό τε μέλαν ὁμοίως.

[21.] Περὶ τῶν ἰδίων διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος.

[21.1.] Διαφέρουσι δὲ ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ περιέχει, οὐ περιέχεται δέ· περιέχει γὰρ τὸ λογικὸν τὸν ἀνθρώπον· τὰ δὲ συμβεβηκότα τρόπον μὲν τινα περιέχει τῷ ἐν πλείοσιν εἶναι, τρόπον δέ τινα περιέχεται τῷ μὴ ἐνὸς συμβεβηκότος εἶναι δεκτικὰ τὰ ὑποκείμενα, ἀλλὰ πλειόνων.

[21.2.] καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἀνεπίτατος καὶ ἀνάνετος, τὰ δὲ συμβεβηκότα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ἐπιδέχεται.

[21.3.] καὶ ἀμιγεῖς μὲν αἰ ἐναντίαι διαφοραί, μιγείη δ' ἂν τὰ ἐναντία συμβεβηκότα.

[21.4.] Τοιαῦται μὲν οὖν αἰ κοινότητες καὶ αἰ ιδιότητες τῆς διαφορᾶς καὶ τῶν ἄλλων.

[18.2.] A zajedničko im je to što su prisutni uvijek i u svakom članu vrste kojoj pripadaju: jer čak i ako bi se kojem < pojedincu > odrekla dvonožnost zbog sakatosti, ona bi se čovjeku uvijek priricala kao svojstvenost < koju posjeduje > po prirodi, kao što je uvijek po prirodi svojstveno čovjeku da se može smijati, premda se ne smije uvijek.

[19.] O razlici između svojstvenosti < vrste > i razlike

[19.1.] Svojstveno je pak razlici da se ona sama često puta pririče mnogim vrstama, kao što se na primjer “razuman” kaže i za Boga i za čovjeka, dok se svojstvenost < vrste > pririče samo jednoj vrsti, onoj koje je svojstvenost.

[19.2.] I razlika logički slijedi one [stvari, bića] kojih je razlika, ali se ne može konvertirati s njima. Svojstvenosti < vrsta > mogu pak u odredbi zamjenjivati položaj s vrstama kojih su svojstvenosti zbog mogućnosti konverzije.

[20.] O tome što je zajedničko razlici i pripatku [sastojku] < u podmetu >

[20.1.] Zajedničko je razlici i pripatku [sastojku] < u podmetu > što se pririču mnogim stvarima, no u odnosu prema neodvojivim pripacima [sastojcima] < u podmetu > zajedničko im je to što su prisutni uvijek i u svim pojedinačnim [stvarima, bićima kojima se pririču]: dvonožnost je uvijek prisutna u svakom gavranu a isto tako i crnoća.

[21.] O svojstvenostima razlike i pripatka [sastojka] < u podmetu >

[21.1.] Razlikuju se u tome što svaka razlika obuhvata < sastojke podmeta >, a sama nije < njima > obuhvaćena: razlika “razuman” obuhvata čovjeka. Jednim načinom pak pripaci [sastojci] < u podmetu > obuhvataju jer su prisutni u mnogim stvarima, dok drugim načinom su obuhvaćeni budući da jedan podmet ne prima samo jedan pripadak [sastojak] < u podmetu >, nego mnoštvo njih.

[21.2.] Razlika se osim toga ne povećava niti smanjuje, dok se pripaci [sastojci] < u podmetu > mogu povećavati i umanjivati.

[21.3.] I kontrerne razlike se ne mogu miješati, dok se kontrerni pripaci [sastojci] < u podmetu > mogu miješati.

[21.4.] Takve su dakle svojstvenosti i posebnosti koje postoje između razlika i drugih priroka.

[21.5.] τὸ δὲ εἶδος πῆ μὲν διαφέρει γένους καὶ διαφορᾶς, εἴρηται ἐν ᾧ ἐλέγομεν, πῆ τὸ γένος διαφέρει τῶν ἄλλων καὶ πῆ ἢ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων.

[22.] Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ἰδίου.

[22.1.] Εἶδους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν τὸ ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖσθαι· εἰ γὰρ ἄνθρωπος, γελαστικόν, καὶ εἰ γελαστικόν, ἄνθρωπος· τὸ γελαστικόν δὲ ὅτι κατὰ τὸ πεφυκέναι γελαῖν ληπτέον, πολλάκις εἴρηται· ἐπίσης τε γὰρ ἐστὶ τὰ εἶδη τοῖς μετέχουσι καὶ τὰ ἴδια ὧν ἐστὶν ἴδια.

[23.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ἰδίου.

[23.1.] Διαφέρει δὲ τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου, ὅτι τὸ μὲν εἶδος δύναται ἄλλων γένος εἶναι, τὸ δὲ ἴδιον εἶναι ἄλλων ἴδιον ἀδύνατον.

[23.2.] καὶ τὸ μὲν εἶδος προϋφέστηκεν τοῦ ἰδίου, τὸ δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἴδει· δεῖ γὰρ ἄνθρωπον εἶναι, ἵνα καὶ γελαστικόν ᾗ.

[23.3.] ἔτι τὸ μὲν εἶδος αἰεὶ ἐνεργεῖα πάρεστι τῷ ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ ἴδιον ποτε καὶ δυνάμει· ἄνθρωπος μὲν γὰρ αἰεὶ ἐνεργεῖα ὁ Σωκράτης ἐστίν, γελαῖ δὲ οὐκ αἰεὶ, καίπερ αἰεὶ πεφυκῶς εἶναι γελαστικός.

[23.4.] ἔτι ὧν οἱ ὅροι διάφοροι, καὶ αὐτὰ διάφορὰ ἐστίν· ἐστὶν δὲ εἶδους μὲν τὸ ὑπὸ τὸ γένος εἶναι καὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστὶν κατηγορούμενον εἶναι καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἰδίου δὲ τὸ μόνῳ καὶ αἰεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι.

[21.5.] Kako se pak vrsta razlikuje od roda i od razlike rečeno je u dijelovima izrečenim o tome kako se rod razlikuje od ostalih [izraza] i kako se razlika razlikuje od ostalih [izraza].

[22.] O tome što je zajedničko vrsti i svojstvenosti < vrste >

[22.1.] Zajedničko je pak vrsti i svojstvenosti < vrste > da mogu međusobno zamjenjivati položaj < u odredbi >: ako je što čovjek, onda se može smijati, i ako se što može smijati, onda je to čovjek. Često je do sada rečeno da izraz “koji se može smijati” znači “koji po prirodi ima sposobnost smijanja”. I jednakomjerno su vrste prisutne u stvarima koje u njima učestvuju kao što su i svojstvenosti < vrste > prisutne u vrstama kojih su svojstvenosti.

[23.] O razlici između vrste i svojstvenosti < vrste >

[23.1.] A razlikuju se vrsta i svojstvenost < vrste > time što vrsta ima mogućnost da bude < položajem u odredbi > rod u odnosu na druge < priroke >, dok je svojstvenosti < vrste > nemoguće da bude svojstvenost u odnosu na druge < priroke >.

[23.2.] Vrsta je osim toga postala prije svojstvenosti < vrste >, dok svojstvenost < vrste > postaje tek od vrste: jer potrebno je da postoji već čovjek, da bi bilo nešto što se može smijati.

[23.3.] Nadalje, vrsta je uvijek prisutna u podmetu kao odjelotvorena [ostvorena], dok je svojstvenost < vrste > prisutna nekada samo kao mogućnost. Sokrat je naime uvijek odjelotvoreni [ostvoreni] čovjek, no on se ne smije uvijek, premda mu uvijek po prirodi pripada mogućnost smijanja.

[23.4.] Uz to stvari koje imaju različite odredbe [definiciju, pojam], i same se razlikuju: dok je vrsta definirana kao ono što je položajem ispod roda, i kao ono što je prireknuto mnogim i brojem različitim stvarima kao njihova bit, i kao ono što ima i druge takve karakteristike, svojstvenost < vrste > je definirana kao ono što je prisutno i uvijek i isključivo u svim < članovima od kojih je sastavljena vrsta >.

[24.] Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ εἶδους καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

[24.1.] Εἶδους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν μὲν τὸ ἐπὶ πολλῶν κατηγορεῖσθαι, σπάνιοι δὲ αἱ ἄλλαι κοινότητες διὰ τὸ πλεῖστον ἀλλήλων διεστάναι τό τε συμβεβηκός καὶ τὸ ὧ συμβέβηκεν.

[25.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν.

[25.1.] Ἴδια δὲ ἑκατέρου, τοῦ μὲν εἶδους τὸ ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορεῖσθαι ὧν ἐστὶν εἶδος, τοῦ δὲ συμβεβηκότος τὸ ἐν τῷ ποῖον ἢ πῶς ἔχον.

[25.2.] καὶ τὸ ἑκάστην οὐσίαν ἑνὸς μὲν εἶδους μετέχειν, συμβεβηκότων δὲ πλειόνων, τῶν τε χωριστῶν καὶ τῶν ἀχωρίστων.

[25.3.] καὶ τὰ μὲν εἶδη προεπινοεῖται τῶν συμβεβηκότων, κἂν ἀχώριστα ἢ ἴσθαι γὰρ εἶναι τὸ ὑποκείμενον, ἵνα ἐκείνῳ τι συμβῆ). τὰ δὲ συμβεβηκότα ὑστερογενῆ πέφυκεν καὶ ἐπεισοδιώδη τὴν φύσιν ἔχει.

[25.4.] καὶ τοῦ μὲν εἶδους ἢ μετοχῆ ἐπίσης, τοῦ δὲ συμβεβηκότος, κἂν ἀχώριστον ἢ, οὐκ ἐπίσης· καὶ γὰρ Αἰθίοψ Αἰθίοπος ἔχει ἂν τὴν χροιάν ἢ ἀνειμένην ἢ ἐπιτεταμένην κατὰ μελανίαν.

[25.5.] Λείπεται δὴ περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος εἰπεῖν· πῆ γὰρ τὸ ἴδιον τοῦ τε εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διενήνοχεν, εἴρηται.

[26.] Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ ἀχωρίστου συμβεβηκότος.

[26.1.] Κοινὸν δὴ τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι τὸ ἄνευ αὐτῶν μὴ ὑποστῆναι ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν θεωρεῖται· ὡς γὰρ ἄνευ τοῦ γελαστικοῦ οὐχ ὑφίσταται ἄνθρωπος, οὕτως οὐδὲ ἄνευ τοῦ μέλανος ὑποσταίη ἂν Αἰθίοψ.

[26.2.] καὶ ὥσπερ παντὶ καὶ ἀεὶ πάρεστι τὸ ἴδιον, οὕτως καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός.

[24.] O tome što je zajedničko vrsti i pripatku [sastojku] < u podmetu >

[24.1.] Zajedničko je vrsti i pripatku [sastojku] < u podmetu > da se pririču mnogim [stvarima, bićima] dok im je malo šta drugo zajedničko zato što su ponajviše udaljeni < položajem u odredbi > ono što je pripadak [sastojak] < u podmetu > i podmet u kojeg pripada.

[25.] O razlici između istih

[25.1.] A svako < od gore navedenih izraza > ima opet svoje svojstvenosti: vrsta se pririče kao bit onim stvarima koje u nju spadaju; pripadak [sastojak] < u podmetu > se pririče kao kvalitet ili kao neko stanje [držanje].

[25.2.] Dakle, svako biće učestvuje u nekoj vrsti, ali i u mnogim pripacima [sastojcima] < u podmetu >, kako u odvojivim tako i u neodvojivim.

[25.3.] Nadalje, vrste su pojmovno [logički, položajem u odredbi] ranije od pripatka [sastojka] < u podmetu >, pa i od onih neodvojivih od podmeta (jer mora postojati neki supstrat da bi nešto moglo njemu pripadati), no po prirodi je pripadak [sastojak] < u podmetu > kasnije i posjeduje neku nepojmovnu [nelogičku] narav.

[25.4.] Nadalje, učestvovanje u vrsti je jednakomjerno, dok učestvovanje u pripatku [sastojku] < u podmetu > nije jednakomjerno, čak kada je i neodvojivo od podmeta. Jer jedan Etiopljan može imati veću ili manju crnoću puti od drugog Etiopljana.

[25.5.] Preostalo je na kraju da se kaže o svojstvenosti < vrste > i pripatku [sastojku] < u podmetu >, jer smo već raspravili kako se svojstvenost < vrste > razlikuje od vrste, od razlike, i od roda.

[26.] O tome što je zajedničko svojstvenosti < vrste > i neodvojivom pripatku [sastojku] < u podmetu >

[26.1.] Zajedničko je svojstvenosti < vrste > i neodvojivom pripatku [sastojku] < u podmetu > to da stvari u kojima se one mogu posmatrati ne postoje bez njih, jer ne postoji čovjek bez sposobnosti da se smije, niti može postojati Etiopljan bez crne puti.

[26.2.] I kao što je svojstvenost < vrste > uvijek prisutna u svakom članu te vrste, isto tako je i sa neodvojivim pripatkom [sastojkom] < u podmetu >.

[27.] Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν.

[27.1.] Διενήνοχεν δὲ ὅτι τὸ μὲν ἴδιον μόνῳ ἐνὶ εἴδει πάρεστιν ὡς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οἶον τὸ μέλαν οὐκ Αἰθίοπι μόνον ἀλλὰ καὶ κόρακι πρόσεστι καὶ ἀνθρακι καὶ ἐβένῳ καὶ ἄλλοις τισίν. διὸ τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται οὗ ἔστιν ἴδιον καὶ ἔστιν ἐπίσης, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οὐκ ἀντικατηγορεῖται.

[27.2.] καὶ τῶν μὲν ἰδίων ἐπίσης ἢ μετοχή, τῶν δὲ συμβεβηκῶν ἢ μὲν μᾶλλον ἢ δὲ ἦττον.

[27.3.] Εἰσὶν μὲν οὖν καὶ ἄλλαι κοινότητές τε καὶ ιδιότητες τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἐξαρκούσι καὶ αὐταὶ εἰς διάκρισιν τε αὐτῶν καὶ τῆς κοινωνίας παράστασιν.

[27.] O razlici između istih

[27.1.] A ovi [izrazi, dijelovi odredbe] se razlikuju po tome što je svojstvenost < vrste > prisutna samo u jednoj vrsti, kao što je sposobnost smijanja prisutna u čovjeku, dok neodvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu >, kao što je crna boja, nije prisutan samo u Etiopljanu, nego i u gavranu, i u ugljenu, i u drvu ebanovine, kao i u nekim drugim [bićima, stvarima]. Zato se svojstvenost < vrste > pririče svakom članu < vrste > jednakomjerno i može se zamjenjivati u odredbi s onim čega je svojstvenost < vrste >, dok neodvojivi pripadak [sastojak] < u podmetu > ne može se zamjenjivati < s podmetom u odredbi >.

[27.2.] I učestvovanje < pojedinih članova vrste > u svojstvenostima < vrste > je jednakomjerno, dok kod pripadka [sastojka] < u podmetu > može biti veće ili manje.

[27.3.] Postoje i druge zajedničke i svojstvene karakteristike [izraza, dijelova odredbe] o kojima smo govorili, no i ove su dovoljne za postavljanje razlika i sličnosti između njih.

Prijevod sa starogrčkog izvornika:

Nijaz IBRULJ

---

¹ Prijevod je urađen prema *grčkom izvorniku*: Porphyrii Isagoge et in Aristotelis Categorias Commentarium, ed. A. Busse, CAG, Vol. IV (1), 1887.

* Uopredno su konsultirani sljedeći prijevodi na druge jezike:

Latinski prijevod: Porphyrii Isagoge. Translatio Boethii. Aristoteles Latinus. I 6-7, ed. L. Minio-Paluello, ad. B. G. Dod, Bruges-Paris. Desclee de Brouwer, 1966.

Njemački prijevod (1): Porphyrius Einleitung in die Kategorien. In: Aristoteles Organon, übersetzt und erläutert von Eugen Rolfes. Band I, Felix Meiner Verlag. Unveränderter Abdruck 1948, der zweiten Auflage von 1925.

Njemački prijevod (2): Porphyrios : Einführung in die Kategorien des Aristoteles (Isagoge). In : Aristoteles Organon. Band 2 : Kategorien / Hermeneutik oder vom sprachlichen Ausdruck. Griechisch-Deutsch. Hrsg. gegeben, übersetzt, mit Einleitungen und Anmerkungen versehen von Hans Günter Zekl. Felix Meiner Verlag, 1998. S. 155-188.

Engleski prijevod (1): Porphyry The Phoenician Isagoge. Translation, Introduction and Notes by Edward W. Warren. The Pontifical Institute of Medieval Studies, Toronto, Canada, 1975.

Engleski prijevod (2): Porphyry the Phoenician, the Pupil of Plotinus of Lycopolis Isagoge. Translated and Edited by Paul Vincent Spade. In: Five Texts on the Mediaeval Problem of Universals. Porphyry. Boethius. Abelard. Duns Scotus. Ockham. Hackett Publishing Company. Indianapolis/Cambridge, 1994.

Engleski prijevod (3): Porphyry's Introduction by Jonathan Barnes. Oxford University Press, 2003.

Italijanski prijevod: Porfirio Isagoge. Prefazione, introduzione, traduzione e apparati di Giuseppe Girgenti. Testo greco a fronte. Versione latina di Severino Boezio. Rusconi Libri, Milano, 1995.

Francuski prijevod: Porphyre Isagoge. Texte grec et latin, traduction par Alain de Libera et Alain-Philippe Segonds. Introduction et notes par Alain de Libera. Paris : Librairie Philosophique J. Vrin, 1998.

** Bilješke uz prijevod (cca. 218 bilješki na 50 stranica) izostavljene su iz ovog izdanja prijevoda i bit će objavljene uz monografsko izdanje djela *Porfirijevo naslijeđe* autora Nijaza Ibrulja paralelno s grčkim izvornikom.

*** U tekst prijevoda umetnute su dvije vrste zagrada kojih nema u izvorniku: kutne zagrade [...] sadrže sinonimne izraze koji dodatno objašnjavaju značenje prethodnog termina, dok prelomljene zagrade <...> sadrže tekstualne dopune neophodne za smislenu konstrukciju rečenice u bosanskom jeziku.